

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

HISTORIE – EVROPSKÁ STUDIA

Bakalářská práce

Kristina Čechalová

Počáteční léta vlády královny Viktorie (1837–1841)

The Early Years of Queen Victoria's Reign (1837–1841)

2022

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Valkoun, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Ve Vojtěchově, dne 15.7.2022

Kristina Čechalová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce PhDr. Jaroslavu Valkounovi, Ph.D. z Ústavu světových dějin FF UK za odborné vedení při vypracování mé bakalářské práce, za jeho trpělivost, čas a mnoho rad. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodičům, nejen za podporu při studiu, ale i za „střechu nad hlavou“, jež mně a mému synovi poskytli a samozřejmě také synovi Jindřichovi, který občas spal a tím mi poskytl čas na psaní této práce.

Klíčová slova:

Královna Viktorie, Lord Melbourne, vláda, korunovace, monarchie, Velká Británie, Londýn, období 1837–1841, princ Albert

Key words:

Queen Victoria, William Lamb, 2nd Viscount Melbourne, reign, monarchy, Great Britain, London, period 1837–1841, Prince Albert

Anotace (česky)

Hlavním cílem této bakalářské práce je přiblížit potencionálnímu čtenáři počáteční léta vlády královny Viktorie, a to v rozmezí let 1837 až 1841. Práce je rozdělena do několika kapitol. V počátku je ve stručnosti shrnuta Viktorie a Hannoverská dynastie. Tedy její předchůdci, narození, dospívání apod. Primárně je však kladen zřetel na následující části, kde je věnována pozornost jejímu brzkému nástupu na trůn, korunovaci, panování královny v době vlády ministerského předsedy lorda Melbourn, jejich vztahu, jeho rezignaci i nástupu nového premiéra Roberta Peela. Práce je zakončena kapitolou o vybírání vhodné partie k sňatku, následnou svatbou královny Viktorie s princem Albertem a narozením prvorozené dcery.

Annotation (in English):

The main goal of this bachelor's thesis is to bring to the potential reader the initial years of the reign of Queen Victoria in the period from 1837 to 1841. The work is divided into several. In the beginning, Victoria and the Hanoverian dynasty are briefly summarized. That is, her predecessors, birth, adolescence etc. However, primary attention is paid to the following sections, where attention is paid to her early accession to the throne, coronation, the Queen's reign with Prime Minister Lord Melbourne, their relationship, his resignation and the new Prime Minister Robert Peel. The work ends with a chapter on choosing the right part to marry and the subsequent marriage of Queen Victoria to Prince Albert.

OBSAH

ÚVOD	1
ROZBOR PRAMENŮ A LITERATURY	4
1 VIKTORIE A HANNOVERSKÁ DYNASTIE	6
1.1 PŘEDCHŮDCI A RODINA	6
1.2 NAROZENÍ	9
1.3 DĚTSTVÍ	10
1.4 DOSPÍVÁNÍ.....	12
1.5 JOHN CONROY A VIKTORIIN VZTAH S MATKOU	14
1.6 STRÝCOVÉ, ÚMRTÍ OTCE A DĚDIČKA TRŮNU	15
2 MLADÁ KRÁLOVNA	18
3 LORD MELBOURNE	23
4 KORUNOVACE	26
5 PANOVÁNÍ KRÁLOVNY V DOBĚ VLÁDY LORDA MELBOURNA	29
5.1 VZTAH S LORDEM M.....	30
5.2 AFÉRA S LADY HASTINGSOVOU.....	32
5.3 MELBOURNOVA REZIGNACE	35
6 ROBERT PEEL.....	37
7 MANŽELSTVÍ.....	39
7.1 VHODNÁ PARTIE K SŇATKU	39
7.2 BRATRANEC PRINC ALBERT.....	40
7.3 SŇATEK	43
7.4 PRVNÍ POTOMEK	45
ZÁVĚR.....	47
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA	50
SEZNAM PŘÍLOH	53
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Jméno britské královny Viktorie je jak odbornou, tak bezesporu i laickou veřejností spojováno s 19. stoletím. Právě o této historické éře Velké Británie, se dá mluvit jako o říší, nad kterou „slunce nezapadá“, jelikož se její kolonie rozpínaly takřka po celém světě. V těchto dekáдах vládla Britskému impériu královna Viktorie. Tento věk, respektive největší rozkvět a sláva Anglie, je na počest panovnici nazýván jako Viktoriánská doba. Zároveň se jedná o epochu největšího průmyslového rozmachu, dobu celkové stability, dosažení zenitu ekonomické a politické moci, jenž trvalo do 70. let 19. století.

Monarchie vystupovala jako jedna z mála průmyslových a koloniálních velmocí světa. Produkovala nejvíce výrobků, proto byla střediskem ochodu a byla označována jako „dílna světa“. Uplatňovala zásadu volného obchodu, potažmo se tento obchod řídil pouze pravidly nabídky a poptávky, jinak nebyl ničím jiným od 50. let 19. století omezován.¹ Velká Británie si toto mohla v oné epoše dovolit. Co se týče zahraniční politiky, byla prosazována politika izolace, vůči evropským záležitostem. O to aktivněji působila při rozšiřování a správě zámořského impéria. Evropě se věnovala, pouze pokud se jednalo o ohrožení zájmů impéria, například Krymská válka a jiné konflikty,² díky nimž se Velká Británie mohla soustředit na koloniální výboje.

V této době vládla Viktorie, též zvaná Viktoria Alexandrina, z hannoverské dynastie, dcera Edwarda, vévody z Kentu, syna britského krále Jiřího III. Narodila se roku 1819 s datovaným úmrtím v roce 1901. Na britský trůn usedla již v červnu 1837. Roku 1876 se stala indickou císařovnou, od 1840 byla provdána za svého bratrance Alberta Sasko-kobursko-gothajského, po jeho smrti roku 1861 se stáhla z veřejného života.³

Vládla necelých 64 let a řadí se tak po současné královně Alžbětě II., k nejdéle vládnoucím panovníkům Velké Británie. Za dobu své vlády ovládla mnoho významných zámořských území, jako například Austrálii, Nový Zéland, Kypr, Barmu, Hong Kong, Egypt, část Jižní Afriky a velkou část Indie. Viktorie se také angažovala v aktivní roli na poli mezinárodní politiky, a dokonce i často vystupovala jako prostředník při rozhodujících mezinárodních jednáních.

¹ MORGAN, K. O. a kol., *Dějiny Velké Británie*, Praha 2011, s. 406.

² Ottova encyklopedie A-Ž., Praha 2004, s. 941.

³ Tamtéž, s. 1094.

Hlavní pozornost v rámci této práce je však věnována počátečním rokům vlády královny Viktorie, a to v rozmezí let 1837 až 1841. Předkládaná práce je rozdělena do úvodu, závěru a sedmi kapitol, které doplňují následné podkapitoly, jež chronologicky popisují nejdůležitější milníky počátečních let vlády královny Viktorie i osob, které ji velmi ovlivnily.

První kapitola pro pochopení budoucích kontextů ve stručnosti popisuje Viktorii v souvislosti s Hanoverskou dynastií, tedy její nejznámější předchůdce a rodinné příslušníky s vazbou na britský trůn. Krátce je zde věnovaná pozornost jejím rodičům, otci princ Eduardu, vévodovi z Kentu a Strathearnu a matce princezně Viktorii Sasko-Kobursko-Saalfeldské a jsou zde nastíněny jejich životy. Dále se věnuje jejímu narození, výběru jména, křtu, a to celé společně s dětstvím, které bylo velmi smutné a osamělé, v kombinaci s dospíváním, vztahem s matkou, jenž si nesl mnoho negativních jevů. Jsou zde popsáni také její strýcové a vztahy, které ji s nimi pojily a v neposlední řadě je zde zmíněn i její nárok na trůn, který byl často zpochybňován.

Druhá kapitola má za cíl ukázat na rok 1837, kdy se ve svých 18. letech dozvídá o smrti svého strýce Viléma IV. a tím se stává královnou. Detailně popisuje onu událost, kdy se její nové postavení dozvídá. Jsou zde zmíněny také úryvky z jejich deníku, kde na těchto ukázkách můžeme spatřit to, jaké měla v onu chvíli myšlenky. Dále jsou zde popsány její počáteční kroky v nové roli a prvotní rady od ministerského předsedy a následně jejího blízkého přítele lorda Melbournu.

Třetí kapitola je věnována primárně postavě vikomta Melbournu, který reprezentoval stranu Whigů. Je zde velmi stručné nastínění jeho důležitých životních faktů, od rodinných poměrů, smrti jeho staršího bratra, jež mu umožnila vyššího postavení, po nešťastné manželství a vztahu k ženám. Hlavně je zde důležitý jeho nástup na post ministerského předsedy, jehož radám a vlivu na začátku své vlády velmi Viktorie podléhala.

Čtvrtá kapitola sleduje přípravy a průběh korunovace, jež je popsán od samého rána do pozdního večera. Jsou zde zmíněny i úpravy koruny, jež se musely provést, aby královně nebyla velká. Opět jsou zde využity úryvky z deníku královny, pro větší autentičnost. Je zde popis korunovačního průvodu, který začínal u Buckinghamského paláce a pokračoval do opatství, kde je popsán celý obřad. Jsou zde mimo jiné zmíněny i oděvy velvyslanců a ostatních účastníků.

Pátá kapitola analyzuje „společnou“ vládu panovnice s lordem M, která byla, kromě dalších událostí ovlivněna i aférou s lady Hastingsovou. Dále se zaměřuje i mimo jiné na to, jaký byl vztah mezi panovnicí a ministerským předsedou, zda ho měla ráda jako otce či k němu chovala coby partnerské. V neposlední řadě se tato část věnuje Melbournovi rezignaci na ministerský post. Jsou zde ve stručnosti popsány i události jak v zahraniční politice, tak domácí, jako například řešení kukuřičných zákonů. Důležitá byla i událost zavraždění pana Williama Russella, která je zde též zmíněna.

Šestá kapitola se zabývá osobou dalšího premiéra, tedy sira Roberta Peela ze strany konzervativců, který byl dvakrát ministerským předsedou. Za své vlády vytvořil moderní policejní síly a je zde zmíněno i mnoho dalšího, na co kladl zřetel. Samozřejmě jsou zde rozebrány i prvotní rozpory s královnou, která k němu zprvu chovala velké nesympatie, ale později se jejich vztah zlepšil. Je zde zmíněn i dobrý vztah s princem, díky němuž jistě královna své prvopočáteční nesympatie přehodnotila a začala na něho nahlížet v příznivějším světle.

Sedmá, poslední kapitola má za cíl ukázat výběr vhodného manžela pro Viktorii a s tím i spojené spekulace o tom, kdo by to mohl být. Dále námluvy s princem Albertem a následně je zde popsán i celý svatební den. Je zde věnována i podkapitola, jež se věnuje životu prince Alberta, počínaje jeho narozením, přes ztrátu matky, jeho studia i povahu, po zasnoubení s královnou Viktorií. Později je zde zmíněn i atentát na Její veličenstvo a narození prvního potomka, tedy dcery Viktorie Sasko-Koburské v roce 1840.

Závěr práce hodnotí zjištěné informace. V příloze jsou použity obrazové materiály pro lepší představu zmiňovaných osobností a událostí. Text má za cíl pomocí analytického postupu s využitím pramenů a literatury, dojít se zaměřením na toto období v jejím životě, jak i samotný název práce napovídá, k ucelené práci plné zajímavých informací. Plán této práce je shrnutí doposud známých informací, jež se týkají tohoto tématu a pokusit se zachytit vývoj a proměny života této bezpochyby zajímavé historické postavy a ukázat přerod z naprosto osamělé dětské osoby po vyspělé a samostatnou královnou. Práce se však bude věnovat nejen královně, nýbrž okrajově i osobám, které její život jistě velmi ovlivnily.

ROZBOR PRAMENŮ A LITERATURY

V úvodu své bakalářské práce, alespoň v krátkém souhrnu podrobím kritickému rozboru literatury či vědecké studie, ve kterých je osoba Jejího Veličenstva královny Viktorie, která není samozřejmě naší historiografii neznámá a je ve zmiňovaných dílech nějakým způsobem ukázána nebo se jiným způsobem dotýká popisovaných dějinných souvislostí.

Práce vychází z vydaných pramenů a dobových zdrojů, které se týkají sledovaného období, tedy začátku 19. století, jako například dobový tisk, *The Letters of Queen Victoria: 1837–1843*, jež byly vydány v Londýně roku 1908 a jedná se o obsáhlý třisvazkový komplex obrovského množství korespondence, jež obsahuje dopisy, které Viktorie psala a zároveň ty, které dostala. Pro tuto práci jsem používala převážně první svazek, jež se týká období, které je pro tuto práci důležité a týká se 1837–1841 a jedná se o 796 stránkovou publikaci. Dopisy ve svazku jsou chronologicky rozděleny a navazují na ně odpovědi. Je zde vidět, s kým udržovala největší korespondenci. Před každým celkem je kratičký úvod a nástřel situací, které probíhaly. Dále určitě mohu zmínit výběr z *The Diaries of Queen Victoria*, jež vyšel v roce 1912 též v Londýně a výběr z let 1832–1840, ten považuji za nejceněnější příspěvek, vzhledem k faktu, že se dozvíme o jejich pocitech, jak co vnímala, jak se cítila apod. Díky nimž si můžeme udělat ucelený obraz ohledně jejich myšlenek, tak ze sekundární a primární literatury. Dobové zdroje o probíraném období jsou uloženy v Londýně v Národním britském archivu. V této práci jsou využity kupříkladu úryvky z novinového tisku či již zmíněného deníku Jejího Veličenstva.

Myslím si, že vzhledem k zaměření této práce nebude špatné i okruh literatury zmínit. V každém literárním díle se promítají okolní vlivy, které autora do jisté míry formují, ovlivňují a jenž svým způsobem prezentuje. Několik jich zde můžeme zmínit a ve stručnosti rozebrat, většina však bude průběžně zpracována v rámci textu, vztahující se vždy ke zmíněnému období.

Sekundární literatury v českém jazyce o zkoumaném tématu je též určité množství. Přesto se toto množství nedá srovnávat s britskou historiografií. Pro začátek zde můžeme uvést poměrně zdařile zpracovanou publikaci od Lyttona Stracheyho, jež napsal *Královna Viktorie* a tento český překlad vyšel roku 1993 v Praze. Autor je známý tím, že vytvořil novou formu biografie, v níž se psychologický vhled a sympatie často snoubí s vtipem. Kniha o královně Viktorii je kvalitně zpracovaná a také se není čemu divit, že byla oceněna několika cenami. Zmíníme-li i lehce popularizační práci z pera původně

básnířky Edith Sitwell,⁴ musíme kriticky podotknout, že i přestože je moc pěkně psaná a hezky se čte, za historickou monografii v pravém slova smyslu ji nelze považovat.

V britské sekundární literatuře je velké množství publikací na toto téma. Jakožto článků i publikací. Její Veličenstvo královna Viktorie patří mezi nejvýznamnější panovníky Spojeného království Velké Británie, proto se není čemu divit. Autorka musela však pracovat převážně s anglickojazyčnými zdroji a se svými překlady těchto děl. Ze zahraniční literatury se autorka opírala hlavně o knihu Královna Viktorie od Christophera Hibberta, jež je právem nazýván „perlou životopisců“ a napsal více než 50 knih a také povídky, četné články a recenze.⁵ Co se týká knihy, jedná se o rozsáhlý životopis britské královny Viktorie, kde je kvalitně zmapován celý její život, s hlavním zřetelem na dlouhé období vlády na britském trůně. Kniha kvalitně líčí královninu povahu, její soukromý, vztah k dětem i zahraniční a domácí politiku. Je zde hojně citací z písemností královny Viktorie i jejích současníků. Dále zmíním knihu od Lucy Worsleyové, jež vydala mnoho historických publikací, v textu používám knihu Queen Victoria: Daughter, Wife, Mother. Kromě královny byla Viktorie též dcerou, manželkou, matkou a vdovou a na každém z těchto kroků na životní cestě se od ní očekávalo, že bude vyhovovat tomu, co společnost od ženy vyžaduje. Ve skutečnosti bourala knihu pravidel, jak být ženou. Prostřednictvím deníků, dopisů a dalších, můžeme Viktorii vidět zblízka a osobně. Kniha pokrývá období od jejího narození do smrti. Co se týče článků, v textu jsou zpracovány například od Kitsona G. Clarka: *The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties* nebo od Adrienne Auslander Munich: *Queen Victoria, Empire, and Excess*.

Děl, jež se týkají této obdivuhodné osobnosti, jak již bylo výše řečeno je velké množství, od odborných textů, tak i románových zpracování. Práce bude tedy podložena primárními zdroji, tj. výše zmíněnými romány, a sekundární literaturou. Dle předlohy bylo natočeno i mnoho filmových počinů, například seriál Viktorie či filmy a mnoho dokumentů, obzvláště seriál se těší velké divácké přízni, je ale nezanedbatelný fakt, že ne všechny informace jsou tam přesné, proto jsem v této práci toto jako zdroj nevyužila. Literatura, která je převážně přeložena do českého jazyka, je přístupna v Národní knihovně České republiky, část se nachází i online na stránkách digitální knihovny Kramerius.

⁴ SITWELL, E., *Viktorie královna anglická její život a doba*, Praha 1936.

⁵ <https://www.thetimes.co.uk/article/christopher-hibbert-popular-historian-5329lvrsr32> [cit. 2022-02-12].

1 VIKTORIE A HANNOVERSKÁ DYNASTIE

1.1 Předchůdci a rodina

Viktorie, budoucí královna Spojeného království Velké Británie a Irska a císařovna Indie byla dcerou princezny Viktorie Sasko-Kobursko-Saalfeldské a prince Edwarda, vévody z Kentu a Strathearnu, který byl čtvrtý syn vládnoucího krále Jiřího III.⁶ Královna Viktorie patřila ze strany otce k rodu Hanoverskému, který patřil k nejstarším německých knížecím rodinám. V době jejího narození existoval ve dvou větvích, z nichž jedna vládla nad tzv. brunšvickým vévodstvím, druhá v Hannoveru a od roku 1714 obsadila trůn Anglie.⁷ Rod Sasko-Kobursko-Gothajský, ke kterému královna patřila z matčiny strany, byl jedním z mnoha větví, do nichž patřil starověký rod Wettinů.⁸

Její otec Eduard, vévoda z Kentu byl mužem rozhodné povahy a zbožný, s přísným smyslem pro povinnost i osvícenými myšlenkami.⁹ Její matka, vévodkyně z Kentu byla impulzivní žena, která měla ve světských záležitostech více emocionálních sympatií než praktické moudrosti.¹⁰ Její požadavek na vděčnost britského národa spočívá v tom, že vychovala svou slavnou dceru.¹¹ Vévodkyně z Kentu byla dvakrát provdaná. Prvním sňatkem zajistila propojení rodu s německými knížaty. Její prvorozená dcera, princezna Feodore, tedy nevlastní sestra královny se provdala za Ernesta, prince z Hohenlohe-Langenburgu. Rod Hohenlohe by byl pravděpodobně dlouho vládnoucí rodinou, avšak princ z Hohenlohe se stal přívržencem Napoleona, a proto proti němu ani nebojoval v pruské armádě. Jeho země byly následně zkonfiskovány a předány dalším knížatům.¹²

Rodiče budoucí panovnice, tedy vévoda a ovdovělá kněžna se vzali na zámku Ehrenburg, dne 29. května 1818 večer.¹³ Manželství vévody a vévodkyně z Kentu pokračovalo stejně harmonicky, jak začalo. Na dopis, v němž kněžna vévodovy oznamuje, že přijímá jeho nabídku, odpověděl: „Nejsem nic víc než padesátiletý voják, po 32 trvající službě nepříliš vybavený, abych si získal srdce o mnoho let mladší okouzující kněžny. Budu však o ni něžně a s láskou pečovat, takže snad dokáže zapomenout na věkový

⁶ URBACH, K., *Königin Victoria*, Munich 2014, s. 23.

⁷ BENSON, A., ESHER, V., (eds.), *The Letters of Queen Victoria*, London 1908, s. 3.

⁸ HIBBERT, Christopher. *Královna Viktorie*. Ostrava 2004, s. 2.

⁹ STRACHEY, L. *Královna Viktorie*. Praha 1993, s. 15.

¹⁰ URBACH, s. 31.

¹¹ STRACHEY, s. 10.

¹² BENSON – ESHER, s. 4.

¹³ HIBBERT, s. 15.

rozdíl.“ Svůj slib vévoda splnil. Jeden pro druhého byli skutečným požehnáním.¹⁴ Z dopisu vyplývá, že to byl pravý gentleman, zároveň romantický a také již oplýval určitou životní moudrostí. Vévoda z Kentu zemřel předčasně. Ačkoli byl vždy nápadně zdravým mužem, skonal v Sidmouthu 23. ledna 1820, jen týden před svým otcem. Poslední vévodova slova byla: „Kéž Všemohoucí ochrání mou ženu a dítě a odpustí všechny hříchy, kterých jsem se dopustil.“¹⁵ Z posledních jeho slov je vidět, že rodina pro něho byla vše.

Další rodinné vazby byly neméně důležité. Nejstarší bratr vévodkyně z Kentu Ernest, vévoda Sasko-Koburský, byl otcem Alberta, jenž byl budoucí manžel královny. Její sestra byla manželkou Alexandra, vévody z Württembergu.¹⁶ Dalšího bratra Ferdinanda syn, též Ferdinand, se oženil s portugalskou královnou Marií da Gloria a byl otcem Pedra V. a Luise, následně portugalských králů. Třetí bratr vévodkyně, Leopold, jenž se poté stal belgickým králem, se nejprve oženil s princeznou Charlotte, dcerou Jiřího IV., a poté s princeznou Louise Marie, nejstarší dcerou krále Ludvíka Filipa. Augustus, další syn Ferdinanda, se oženil s další dcerou Ludvíka Filipa, princeznou Clémentine, zatímco sestra prince Augusta, Victoria, se provdala za vévodu de Nemours, syna Ludvíka Filipa. Další synovec, vévoda Friedrich Wilhelm Alexander, syn vévodkyně z Württembergu, se oženil s princeznou Marií, další dcerou Ludvíka Filipa.¹⁷

Ze strany otce byl patrně nejschopnější z knížat vévoda z Cumberlandu, který byl až do narození Viktorie dědicem trůnu. Byl jedním z nejaktivnějších členů ultra-konzervativní strany, který se postavil proti poslední emancipaci katolíků a reformnímu zákonu.¹⁸ Oženil se se švagrovou pruského krále a žil převážně v Berlíně. V soukromém životě byl vévoda připomínán jako voják, spíše šikanující a mimořádně lhostejný k pocitům druhých. „Ernest není špatný člověk,“ řekl jeho bratr Vilém IV. V Británii byl však Ernest velmi nepopulární.¹⁹ Čemuž se nemůžeme divit, jeho špatná pověst ho provázela. Po smrti Viléma IV. nastoupil na trůn v Hannoveru a od té doby málokdy navštívil Anglii. Jeho prvním činem při nástupu na trůn bylo prohlásit ústavu za neplatnou, kterou v roce 1833 vytvořil Vilém IV.²⁰ Tato nová ústava zachovala více královských výsad než ta z roku 1833. Král zemřel v roce 1851, ve věku osmdesáti let a nechal jednoho

¹⁴ STRACHEY, s. 15.

¹⁵ BENSON – ESHER, s. 10.

¹⁶ WORSLEY, *Queen Victoria: Daughter, Wife, Mother*, London 2009, s. 9.

¹⁷ VISCOUNT ESHER, (eds.), *The Diaries of Queen Victoria*. London 1912, s. 7.

¹⁸ JEFFERIES, H., *Queen Victoria*, London 2020, s. 53.

¹⁹ BENSON – ESHER, s. 6.

²⁰ KNIGHT, A. E., *Victoria, Her Life and Reign*, London 2015, s. 9.

syna Jiřího, který byl od svého dětství slepý, posledním hannoverským králem.²¹ Co se týče osoby Jiřího III., on sám vedl celoživotní boj s whigovou stranou, která od nástupu rodu Hannoverů prakticky ovládla zemi.²² Zatímco jeho nástupce, Jiří IV. zpočátku velmi sympatizoval se stranou Whigů, ale když mu bylo třicet, přerušil spojení se svými bývalými politickými přáteli.²³

Vilém IV. žil daleko od politiky, během jeho vlády se jeho konzervativní sympatie staly výraznějšími a pozice strany Whigů byla téměř nesnesitelná.²⁴ Jeho bratři, královští vévodové byli muži rozhodných názorů. Nejen, že se zúčastnili debat ve Sněmovně lordů, ale mluvili s dojetím a energií. Byli zvláště urputní v debatách o katolické otázce a neváhali vyjádřit své názory. Vévoda z Yorku a vévoda z Cumberlandu využili veškerého svého vlivu, aby povzbudili krále v jeho opozici vůči katolické emancipaci.²⁵

Vévoda z Yorku, laskavý, velkorysý muž se oženil s pruskou princeznou, ale nezanechal žádného potomka a jeho smrt v roce 1827 ponechala posloupnost otevřenou jeho mladšímu bratru, vévodovi z Clarence, poté králi Vilémovi IV. a po něm princezně Viktorii.²⁶ Král Jiří III., ignoroval vlivy vnějšího světa, měl hodně potomků, avšak z jeho sedmi synů ten nejmladší už překročil střední věk, a žádný z nich neměl legitimního potomka.²⁷

Kromě sedmi synů měl Jiří III. pět dosud žijících dcer, z nichž dvě – württemberská královna a vévodkyně z Gloucesteru – byly vdané a bezdětné. Třem neprovdaným princeznám Augustě, Elizabeth a Sofii bylo už přes čtyřicet.²⁸ Dne 6. listopadu 1817 zemřela princezna Charlotta, jediné dítě prince regenta, dědička britské koruny.²⁹ Z textu vyplývá, že měla impulzivní, vrtošivou a prudkou povahu a vždycky toužila po volnosti, ale nikdy jí nedosáhla. Vychovávána byla uprostřed vášnivých rodinných sporů a brzy byla odloučena od své výstřední matky, která měla špatnou pověst, a předána byla do péče svého sobeckého otce s pověstí neméně špatnou.³⁰ Královna Viktorie byla tedy úzce spojena s královskými rodinami po celé Evropě.³¹

²¹ VISCOUNT ESHER, s. 7.

²² BENSON – ESHER, s. 6.

²³ VISCOUNT ESHER, s. 5.

²⁴ WORSLEY, s. 10.

²⁵ BENSON – ESHER, s. 3.

²⁶ HIBBERT, s. 6.

²⁷ STRACHEY, s. 14.

²⁸ Tamtéž, s. 15.

²⁹ WORSLEY, s. 10.

³⁰ STRACHEY, s. 11.

³¹ KNIGHT, s. 25.

1.2 Narození

Alexandrina Victoria, budoucí královna Velké Británie i Irska a císařovna Indie, se narodila v pondělí 24. května 1819 ve starém paláci v Kensingtonu.³² Když se vévoda z Kentu dozvěděl, že vévodkyně porodila dceru, napsal: „Dělají-li se nějaké okolky s tím, že dítě není synem, nýbrž dcerou, cítím se povinen prohlásiti, že tyto city se naprosto neshodují s mými, neboť jsem rozhodně názoru, že úloha prozřetelnosti je v každé době nejmoudřejší a nejlepší.“³³ Z předešlých řádků vyplývá, že měl ohromnou radost a už v té době věřil, že jednou se z dcery stane velký člověk.

Přesně následující měsíc, tedy 24. června byla Viktorie pokřtěna. Jejími kmotry byli princ regent (strýc z otcovi strany a budoucí král Jiří IV.) a ruský car (Alexandr I.), jenž byl zastoupený vévodou z Yorku, dále královna vdova z Würtemburgu (teta z matčiny strany Charlotte), zastoupená princeznou Augustou a vévodkyně z Koburgu (babička z matčiny strany Augusta), zastoupená vévodkyní vdovou z Gloucesteru.³⁴ Princezna byla pojmenována Alexandrina Victoria. První z jmen dostala na počest ruského cara Alexandra, který poskytl jejímu zadluženému otci, tedy vévodovy z Kentu finance.³⁵ Původně se měla však jmenovati Alexandrina Georgiana, ale princ regent na poslední chvíli prohlásil, že jméno Georgiana by nemělo být tak odlišné a pak dodal: „Dejte jí jméno její matky, po jménu cara.“ Přesto byla jako dítě často nazývána „malá Drina“.³⁶ Ani jedno z těchto jmen nebyla Britům dobře známá a v roce 1831 byl dokonce návrh v parlamentu přejmenovat ji na Alžbětu.³⁷ Není se čemu divit, Alžběta byla nejenom, že velmi oblíbená forma ženského jména, avšak primárně se tak jmenovala taktéž velká panovnice Britských ostrovů a mnoho dalších historických postav.

Dítěti, které přišlo na svět za nepříliš impozantních okolností, se dostalo jen pramálo pozornosti. Nemělo smysl, zabývat se jeho budoucností.³⁸ Vévodkyně z Clarence totiž porodila dva měsíce předtím dceru, dcera sice téměř okamžitě umřela, bylo však velmi pravděpodobné, že se stane matkou znovu. Navíc vévodkyně z Kentu byla mladá a vévoda silný. Dalo se předpokládat, že zanedlouho bude následovat bratříček, který

³² BENSON – ESHER, s. 7.

³³ SITWELL, E., *Viktorie královna anglická její život a doba*, Praha 1936, s. 23.

³⁴ GREENWOOD, G., *Queen Victoria: Her Girlhood and Womanhood*, London 2004, s. 20–36.

³⁵ KNIGHT, s. 25.

³⁶ VISCOUNT ESHER, s. 9.

³⁷ WEBSTER, C. K., *THE ACCESSION OF QUEEN VICTORIA*, London 1937, s. 14–33.

³⁸ KNIGHT, s. 32.

malou princeznu oloupí o mlhavou šanci na následnictví trůnu.³⁹ Nehledě na to, že po narození obsadila v následnické linii spodní příčku.

1.3 Dětství

Prostá byla výchova i život malé princezny. Již od brzkého dětství údajně vykazovala známky inteligence.⁴⁰ V šesti měsících byla dle názoru jejího otce tak chytrá, jako obvykle bývají děti o dva měsíce starší. Když bylo Viktorii osm měsíců, po většinu času trpěla silným nachlazením. Byla však silné dítě, jak o ní její otec s potěšením říkal.⁴¹ Velká pozornost byla věnována rozvoji jejich fyzických a duševních vlastností. Ráda jezdila na koni a věnovala se jak procházkám, tak venkovnímu cvičení. Náboženské vzdělání získala z velké části díky doktorovi Davisovi a biskupovi z Peterboroughu. Nepochybně na ni měla největší vliv v těchto dětských letech vychovatelka, baronka Lehnzenová.⁴² Baronka Lehnzenová, popisována jako drahá, dobrá, přísná a opatrná, byla dcerou německého pastora.⁴³

V roce 1872 královna Viktorie napsala vlastní rukou několik vzpomínek na rané dětství, jejichž rukopis je zachován ve Windsoru: „Moje nejranější vzpomínky jsou spojeny s Kensingtonským palácem, kde si pamatuji, jak jsem se plazila po žlutém koberci a bylo mi řečeno, že kdybych plakala a byla zlobivá, můj strýc vévoda ze Sussexu, by mě potrestal. Z tohoto důvodu, vždy když jsem ho viděla, velmi jsem křičela! Měla jsem velkou hrůzu z biskupů kvůli jejich parukám, ale vzpomínám si, že strach se částečně vytratil v případě tehdejšího biskupa ze Salisbury, když poklekl a nechal mě hrát si s jeho odznakem kancléře Podvazkového řádu. Jezdila jsem na oslu, kterého mi dal můj strýc, vévoda z Yorku, který byl ke mně velmi laskavý. Dobře si ho pamatuji jako vysokého, poměrně velkého, velmi laskavého, ale i nesmírně plachého.“⁴⁴ Takto popisuje své první vzpomínky na dětství a vidíme zde i pocit strachu, který je u dětí běžný.

„Vzpomínám si, že jsem byla v Carlton House, když tam žil Jiří IV., ten měl špatné vztahy s mým chudým otcem a po jeho smrti si sotva všiml chudé vdovy a malé dívky, kteří byli tak chudí, že se nemohly vrátit zpět do Kensingtonského paláce, kdyby nebylo laskavé pomoci mého drahého strýce, prince Leopolda.“⁴⁵ Dále budoucí královna popisuje

³⁹ STRACHEY, s. 25.

⁴⁰ WORSLEY, s. 12.

⁴¹ HIBBERT, s. 22.

⁴² JEUNE, M. *Victoria and Her Reign*, s. 322–336.

⁴³ SITWELL, s. 28.

⁴⁴ VISCOUNT ESHER, s. 11.

⁴⁵ BENSON – ESHER, s. 47.

její harmonogram, který vypadal následovně a byl velmi skromný, i co se stravy týče: „Žili jsme velmi jednoduchým a prostým způsobem; snídaně byla v půl deváté, oběd v půl jedné, večeře v sedm – na kterou jsem obvykle přišla, ale jednalo se o střídanou večeři. Jedli jsme chléb a mléko z malé stříbrné pánve. Čaj byl povolen jako skvělá pochoutka až mých v pozdějších letech.“⁴⁶

Pamětníci z oněch dob taktéž vzpomínají na malou princeznu. Například spisovatelka novin, vyprávěla o tříleté princezně Viktorii s naprostým nadšením: „Několik dní poté, co jsem procházela Kensingtonskými zahradami, jsem upozorovala skupinu složenou z několika dam, malého dítěte a dvou služebníků, kteří měli na starosti osla. Brzy jsem zjistila, že to byla vévodkyně z Kentu a její dcera, princezna Feodora z Leiningenu a princezna Alexandrina Viktorie. Když jsem se k nim přiblížil, malá odpověděla na můj pozdrav příjemným „dobrým ránkem“, a poznamenala, že byla stejně zdvořilá ke všem, kdo ji mile pozdravil.“⁴⁷ Již toto hovoří o jejím správném vychování.

Lord Albemarle ve své autobiografii hovoří o tom, že v době nečinnosti sledoval okna starého paláce: „Viděl jsem hezkou, sedmiletou holčičku, zabývající se zaléváním rostlin bezprostředně pod oknem. Bylo zábavné vidět, jak nestranně rozdělila obsah konvičky mezi květiny a vlastní malé nožičky. Měla jednoduché bílé bavlněné šaty a bílý slaměný klobouk. Toto oblečení kontrastovalo s nádherným oblečením, které nosívala malá děvčata nastupující generace.“⁴⁸ Ze vzpomínek pamětníků, které uvádím výše je patrné, že již od dětství působila Viktorie velmi inteligentním a zároveň dospělejším dojmem a bylo patrné, že slušná výchova ji byla vlastní.

Jako šestiletá holčička sedala každé nedělní ráno v kostelní lavici a pozorně se zaujetím naslouchala duchovnímu a jemu nekonečnému kázání, protože odpoledne z něho měla být přezkoušena.⁴⁹ Když byla starší, bylo rozhodnuto, že má být Viktorie obeznámena s tím, že bude královnou.⁵⁰ Následovala dobře známá scéna. Hodina dějepisu, tabulka s rodokmenem britských králů, princeznin údiv, otázky a nakonec pochopení. Když holčička nakonec porozuměla, na chvíli zamkla a pak prohlásila: „Budu dobrou královnou“. Její slova byla víc než výrazem vynuceného přání.⁵¹ Následně se o to, aby se toto slovní spojení stalo pravdou, velmi zasloužila. Matka a vychovatelka ji však přísně

⁴⁶ Tamtéž, s. 47.

⁴⁷ BENSON – ESHER, s. 52.

⁴⁸ GREENWOOD, s. 36.

⁴⁹ SMITH, s. 21.

⁵⁰ WORSLEY, s. 12.

⁵¹ STRACHEY, s. 34.

střežily a nespustily z očí, přesto byla dle mého názoru velmi osamělá, chyběl ji kontakt s vrstevníky i ostatními lidmi.

1.4 Dospívání

Viktorie byla temperamentní, svévolná, a téměř typicky ženská. Měla silný smysl pro povinnost, důstojnost a velké osobní předsudky.⁵² Měla monarchistické názory a dynastické sympatie, ale neměla žádné aristokratické preference. V pozadí byl hluboký smysl pro náboženství, který se soustřeďuje na víru v Boží otcovství a netrpí dogmatickými rozdíly.⁵³ V jejím vzdělání byl kladen velký důraz na náboženství, samozřejmě primárně náboženství anglikánské církve. Dále na jazyky, do jejich dvanácti let byli jejími pány také Němci a prý mluvila anglicky s německým přízvukem. Po té době byli jejími učiteli téměř ve všech oborech angličtináři.⁵⁴ Mimo jiné se učila kreslení, hudbě a správnému držení těla.⁵⁵ Toto stejné se můžeme dočíst v mnohé literatuře, která je věnována její osobě.

Není tedy pochyb o tom, že neměla na růžích ustláno. Každou noc spala princezna v matčině pokoji. Byl jí přeložen deník a matka ji střežila na každém kroku, dokud nenastoupila na trůn.⁵⁶ I strýc Leopold ji hlídal a finančně podporoval a jejíž náklonnost si získal a pěstoval od doby, kdy byla ještě malá holka. Její matka nepochybně dohlížela na její odpovědi na jeho dopisy, které obsahovaly mnoho obsáhlých rad.⁵⁷ Viktorie se skutečně v raném věku zajímala o osobnosti a Evropu. Jedním z jejích dívčích koníčků bylo sbírat jejich autogramy stejně jako dalších slavných lidí.⁵⁸

V dospívání princezna poprvé otevřela Victoria Park v Bathu. Tím odstartovala éru dlouhou padesát let, slavnostního zahajování parků, expozic, vysokých škol, burz, soudních dvorů, mostů, uměleckých škol a nemocnic.⁵⁹ Jeden z jejích životopisců hovoří o překvapení, že princezna byla „přívětivá a kamarádká“ a že „se smála a povídala si jako ostatní mladá děvčata“. Nejspíše si představoval rozmazlenou princezničku, a proto ho to velmi překvapilo. Byla jako vrstevníci, a přesto musela brzy pochopit, že není jako ostatní děvčata. Musela vidět, že na ni nemohou zavolat, aby si přišla hrát. Jakkoli by se mohla

⁵² KNIGHT, s. 40–55.

⁵³ BENSON – ESHER, s. 21.

⁵⁴ GREENWOOD, s. 36.

⁵⁵ SOURCE, M. J., *Victoria and Her Reign*, 1901, s. 322.

⁵⁶ VISCOUNT ESHER, s. 20.

⁵⁷ WILSON, A. N., *Victoria: A Life*, London 2015, s. 96.

⁵⁸ VISCOUNT ESHER, s. 46.

⁵⁹ WORSLEY, s.15.

stydět, musela navrhnout hru ona. Dokonce byla nucena hádat se, pokud se hádala, tak úplně sama. Jakýkoli odpor ze strany jejích kamarádek by byl malou rozmanitostí velezrady.⁶⁰ Z psychologického hlediska se domnívám, že pro dítě musí být toto ohromně těžké a frustrující.

Další osobou, která se významně podílela na formování královniny postavy, byla Luisa Lehzenová, dcera hannoverského duchovního, která přišla do Anglie jako vychovatelka princezny Feodory z Leiningenu, nevlastní sestry královny Viktorie, krátce před královniným narozením.⁶¹ V roce 1824 se stala vychovatelkou princezny Viktorie. V roce 1827 ji Jiří IV. udělil hodnost hannoverské baronky. Po nastoupení na trůn zůstala s královnou do roku 1842, aniž by zastávala oficiální funkci, a poté se vrátila do Německa, kde v roce 1870 zemřela.⁶²

Baron Stockmar byl další ze zajímavých osobností, které s královnou přišly do velmi úzkého kontaktu v jejích raných letech. Do Anglie přijel jako soukromý lékař u prince Leopolda. Poté se stal soukromým tajemníkem prince Leopolda a převzal významnou roli jako zástupce prince v postupných jednáních o jeho kandidatuře na trůny Řecka a Belgie. Po nastoupení královny Viktorie zastával Stockmar po dobu patnácti měsíců neoficiální pozici hlavního poradce.⁶³

Rutina jejich každodenních dnů v jejím dospívání vypadala následovně: „Snídaně v 8 hodin, princezna Viktorie snědla chléb, mléko a ovoce. Po snídani šla na procházku či delší cestu. Od 10. hodin ji matka dala pokyny, po jejichž splnění se mohla pobavit tím, že běhala po apartmá, ve kterých bylo mnoho jejích hraček. Ve 14. hodin byl obyčejný oběd, po němž následovali lekce do 16 hodin. Poté přišla návštěva nebo se uskutečňovala jízda na oslu či jiné venkovní aktivity. Pak byla přichystána večeře. Poté si hrála se svou starší sestrou a v 9 hodin odešla do své postele.“⁶⁴ Tento program se opakoval den co den. Můžeme zde tedy spatřit každodenní totožně stejné činnosti, které pro dospívající léta jistě nebyla to nejlepší.

⁶⁰ KNIGHT, s. 53.

⁶¹ WILSON, s. 99.

⁶² WORSLEY, s. 17.

⁶³ BENSON – ESHER, s. 26.

⁶⁴ VISCOUNT ESHER, s. 48.

1.5 John Conroy a Viktoriin vztah s matkou

John Conroy byl sice irského původu, jeho předkové však hrdě vytyčily rodokmen až ke královskému klanovému náčelníkovi do počátku pátého století. Narodil se roku 1786 ve Walesu. V sedmnácti letech získal důstojnickou hodnost u královského dělostřelectva a o dva roky později ho převedeli k jízdnímu dělostřelectvu.⁶⁵ Nepostupoval však tak rychle, jak by se čekalo. Nezúčastnil se ani bitvy u Watterlo. Vévoda z Kentu se mu marně snažil najít místo v nějakém štábu. V roce 1817 nastoupil Conroy do vévodovy domácnosti jako štolba a o tři roky později mu vévodova smrt umožnila „vetřít“ se do postavení, slibující daleko větší výhody a vliv, než v jaký by mohl kdy doufat v armádě.⁶⁶

Po smrti vévody z Kentu se sblížil s vdovou vévodkyní z Kentu a sloužil u ní nadále jako kontrolor financí. Vévodkyně ho považovala jako přítele. On vznášel jistotu do jejího života. Byl stejně starý jako ona, avšak i velmi pohledný, vyzařující lichotivý šarm, vysoký, majestátný, ješitný, bystrý, bezohledný, zdánlivě důvěryhodný, ale s nebetyčnými ambicemi. Během a po jeho životě kolovaly zvěsti, že byl možná milencem vévodkyně z Kentu. Královna Viktorie byla šokována, když to v pozdějších letech slyšela, a prohlásila, že zbožnost její matky by tomu zabránila.⁶⁷

Princezna Viktorie Conroye nenáviděla, i kvůli jeho represivnímu systému. Existuje mnoho důkazů, že měl záměr využívat pro své vlastní účely pozici, kterou bude Viktorie jednoho dne zastávat. Vévodkyně se radila s Conroyem o Viktoriino vzdělání, o kterém následně tvrdil, že ho ovlivnil. Snažil se umístit vévodkyni do roli regentky, to se mu však nepodařilo, protože princezna dosáhla plnoletosti. Po nástupu Viktorie na trůn byl Conroy okamžitě vyloučen z Viktoriiny domácnosti, i když ještě několik let zůstal ve službách vévodkyně z Kentu.⁶⁸ Není se čemu divit, že ho Viktorie ze své domácnosti vyloučila, z mnoha zápisů z jejího deníku vyplývá, že ho zkrátka neměla ráda, z důvodu výše zmíněných, primárně však, že ovládal její matku a snažil se i jí.

Vévodkyně z Kentu byla extrémně ochranná a vychovávala Viktorii do značné míry izolovanou od ostatních dětí v rámci takzvaného „Kensingtonského systému“. Systém bránil princezně v setkání s lidmi, které její matka a Conroy považovali za nežádoucí a dá se říci, že byl navržen tak, aby ji učinil slabou a závislou na nich.⁶⁹ Je obtížné porozumět dopodrobna problematice vztahu mezi matkou a dcerou. Apatii však jistě posilovalo

⁶⁵ WILSON, s. 86.

⁶⁶ HIBBERT, s. 30.

⁶⁷ Tamtéž, s. 30.

⁶⁸ VISCOUNT ESHER, s. 76.

⁶⁹ HIBBERT, s. 27.

vévodkynino naléhání, aby byl sir John Conroy s rodinou přijat u dvora, a Viktoriino pevné odhodlání něco takového nepřipustit. „Domnívala jsem se, že ode mne nebudeš čekat, že pozvu sira Johna Conroye, poté jak se ke mně poslední léta choval, a už vůbec ne po tom, jak neospravedlnitelně se mnou jednal krátce před mým nástupem na trůn,“ sdělila matce v jednom typickém dopise.⁷⁰ Zde je patrný její špatný vztah k siru Conroyovi a zároveň nepochopení matky, již nemohla zapomenout a pochopit absolutní naivitu a to, že se nechala naprosto ovládnout sirem Conroyem. To ostatně můžeme vidět i v následujících řádcích.

„Dostala jsem takový dopis od matinky, ach, takový dopis,“ napsala si královna do deníku 15.ledna 1838. Dodala, že by matka s Conroyem neměli zapomínat, „jaké nezměrné lži vyprávěli o svých dluzích. Za králova života (Viléma IV.) prohlašovali, že žádné dluhy nemají a že se je král snaží jen očerňovat – to je skutečně hanebné.“ Celé ji to velmi šokovalo, a ještě více pak skutečnost, že matčiny dluhy znatelně narostly navzdory zvýšenému příjmu. Druhý vikomt Melbourne poznamenal, že se vévodkyně zřejmě žene do velkých nesnází. Královna prohlásila, že by se současným pěkným příjmem měla vyjít. „Jistě, pokud by byl její příjem dobře spravován,“ přitakal Melbourne, „ovšem nikoli v situaci, kdy na něm on vydělával.“⁷¹ Sir Conroy byl velmi slávychtivý a primárně sebestředný, kdy chtěl všechny finance získat jen pro sebe.

1.6 Strýcové, úmrtí otce a dědička trůnu

Při narození byla Viktorie pátá v řadě posloupnosti po čtyřech nejstarších synech Jiřího III: princ regent (později Jiří IV); Frederick, vévoda z Yorku; Vilém, vévoda z Clarence (později Vilém IV.); a Viktorin otec, Edward, vévoda z Kentu.⁷² Nástupnictví na britský trůn bylo v oné době nestabilní, princ regent neměl žádné přeživší děti a vévoda z Yorku též. Obě Vilémovy legitimní dcery zemřely jako kojenci.⁷³ Viktoriin otec zemřel v lednu 1820. O týden později zemřel její dědeček a byl následován jeho nejstarším synem. Viktorie byla poté třetí v řadě na trůn po Frederickovi a Vilémovi. Vilémova druhá dcera, princezna Elizabeth z Clarence, žila dvanáct týdnů a za toto období byla Viktorie čtvrtá v řadě.⁷⁴

⁷⁰ BENSON – ESHER, s. 62.

⁷¹ HIBBERT, s. 64.

⁷² LONGFORD, s. 24.

⁷³ KNIGHT, s. 55.

⁷⁴ WORSLEY, s. 41.

Dne 6. listopadu 1817 zemřela princezna Šarlota, jediné dítě prince regenta, dědička britské koruny. Její krátký život byl asi přamálo šťastný. Měla impulzivní, vrtošivou a prudkou povahu a vždycky toužila po volnosti, ale nikdy jí nedosáhla.⁷⁵ Tragédie v Claremontu byla nanejvýš převratná. Královský kaleidoskop se náhle rozpadl a nikdo nebyl schopen říci, jak se nový obrazec uspořádá. Následnictví trůnu, které se zdálo tak uspokojivě vyřešené, stalo se teď neodbytným a nejistým problémem.⁷⁶ Po smrti princezny Šarloty se vévoda z Yorku stal dědicem trůnu. Neměl žádné děti, a vévoda z Clarence, třetí syn Jiřího III., byl tedy další v řadě. Oženil se ve stejném roce jako jeho bratr z Kentu a narodila se mu také malá dcera, která by, pokud by žila, nakonec místo Viktorie nastoupila na trůn.⁷⁷

Viktoriin otec, Eduard vévoda z Kentu byl vysoký, statný, rázný muž kvetoucích tváří, jenž si potrpěl na upravený zevnějšek a v celém jeho zjevu byla nesmlouvavost, která odpovídala jeho charakteru.⁷⁸ Přišel Nový rok a vévoda, který byl vždy pověřivý, si vzpomněl na cikánčino proroctví, které říkalo, že roku 1820 zemřou dva členové královské rodiny. Nuže, král byl zasvěcen smrti, vévodkyně z Yorku byla vážně nemocna a život jeho bratří byl dosti nezřízený. „Přežiji je všechny,“ opakoval.⁷⁹ To ostatně říkal dost často, není známo, z jakého důvodu. Možná mohl pociťovat zdravotní neduhy a tímto se uklidňoval.

Jednoho deštivého odpoledne vévoda zůstal venku pozdě, procházel se po areálu a vešel dovnitř s mokřýma nohama. Byl vyzván, aby si vyměnil boty a punčochy, ale jeho hezké dítě, smějící se a koktající na matčině koleni, bylo pro něj příliš mnoho. Vzal ji do náruče a hrál si s ní, až ho zasáhl smrtelný mráz. Brzy lehl do postele, kterou nikdy neopustil. Měl zánět plic a venkovského lékaře, který mu naposledy vzal sto dvacet uncí krve. Poté, co se jeho stav nezlepšil, byl přivolán skvělý londýnský lékař, ale řekl, že je příliš pozdě. Ležel v posteli a nepravidelný tlukot v jeho prsou se stále zpomaloval. „Nezapomeňte na mě,“ mručel. „Necht’ je Bůh milostiv mé ženě a mému dítěti a odpustí mi mé hříchy.“ V noci ztratil vědomí, a když nastalo jitro ležel dne 22. ledna roku 1820 mrtev.⁸⁰

⁷⁵ VISCOUNT ESHER, s. 96.

⁷⁶ HIBBERT, s. 14.

⁷⁷ KNIGHT, s. 55.

⁷⁸ STRACHEY, s. 15.

⁷⁹ Tamtéž, s. 26.

⁸⁰ GREENWOOD, s. 11.

Pohřební náklady, cestu vévodkyně a její dcery do Kensingtonského paláce zaplatil její bratr princ Leopold.⁸¹ Praktický důkaz jeho zájmu o neteř lze nalézt ve skutečnosti, že po celá léta přispíval třemi až čtyřmi tisíci ročně na výdaje na její vzdělání a na nezbytnou dovolenou u moře.⁸² Královna po svém nastoupení na trůn vždy projevovala velkou úctu a náklonnost ke svým strýcům, ale nebyli schopni uplatňovat žádný vliv na její charakter nebo názory.⁸³ Částečně to bylo způsobeno skutečností, že od útlého věku vstřebávala úctu k liberálním názorům od svého strýce Leopolda, belgického krále, ke kterému pociťovala nejhlubší obdiv.⁸⁴ A zároveň pouze od něho, co se týče rodiny byla schopna přijmout rady.

Se zmiňovaným strýcem králem Leopoldem je dochována nejzajímavější série korespondence s královnou.⁸⁵ Také dopisy, které obdržela od belgického krále, jsou zachovány v plném rozsahu. Dopisy, které královna napsala králi Leopoldovi, jsou mimořádně zajímavé, udržovala s ním nepřerušovanou korespondenci a svobodně mluvila o všem, co měla na mysli. Za zmínku stojí dva body: ačkoli byla brzy přesvědčena o nezbytnosti samostatného ústavního postavení v politice, zmiňuje konzervativní stranu s neskrývanou nedůvěrou; a dále, jméno krále Viliama se téměř nevyskytuje až do jeho poslední nemoci.⁸⁶

⁸¹ SITWELL, s., 26.

⁸² BENSON – ESHER, s. 23.

⁸³ LEDGER–LOMAS, *Queen Victoria*, Oxford 2021, s. 197.

⁸⁴ BENSON – ESHER, s. 8.

⁸⁵ KNIGHT, s. 55.

⁸⁶ BENSON – ESHER, s. 75.

2 MLADÁ KRÁLOVNA

Závěrečné měsíce vlády Viléma IV. nebyly poznamenány žádnými vzrušujícími událostmi doma.⁸⁷ Konzervativní opozici vůči melbournskému ministerstvu před zasedáním parlamentu posílila skvělá řeč sira Roberta Peela v Glasgow a lord Brougham se později po jeho odchodu do důchodu stal schopným a jedovatým kritikem svých bývalých přátel.⁸⁸ Po nějakou dobu však způsoboval stát Kanada vážnou úzkost.⁸⁹ V Portugalsku se Britové stávali nepopulárními pro jejich domnělou intervenci.⁹⁰

Králův stav se zhoršoval. Zde uvedu dopis krále Belgičanů Leopolda, princezně Viktorii, ze dne 17. června 1837. „MÉ MILOVANÉ DÍTĚ, dnes vstoupím do tématu toho, co se má udělat, když král přestane žít. V okamžiku, kdy o tom získáte oficiální sdělení, pověříte lorda Melbourne úřadem. Uděláte to čestným a laskavým způsobem, který je vám vlastní, a řeknete nějaké milé věci na toto téma. Faktem je, že současní ministři jsou ti, kteří vám budou sloužit osobně s největší upřímností. Pro ně, stejně jako pro liberály jako celek, jste jediným panovníkem, který jim nabízí šance na existenci *et de durée*. S výjimkou vévody ze Sussexu není nikdo v rodině, kdo jim nabízí něco jako to, v co od vás mohou rozumně doufat.“⁹¹ Belgický král Leopold se v mnoha dopisech snažil v té době ještě budoucí královně Viktorii psát určité rady a snažil se ji v mnoha ohledech pomoci.

Když se onen den začal blížit a král stál na prahu smrti, dne 19. června to sdělili princezně, ta zbledla a rozplakala se.⁹² Pak přišel osudný den, úterý 20. června 1837, kdy si Viktorie do svého deníku poznamenala. „V 6 hodin mě vzbudila Mamma, která mi řekla, že jsou zde arcibiskup z Canterbury a lord Conyngham, a přejí si mě vidět. Vstala jsem z postele a šla pouze v županu do obývacího pokoje, kde již čekali. Oba mě poté seznámili s tím, že můj ubohý strýc, král, zemřel 12 minut po druhé ráno, a že jsem královna. Lord Conyngham poklekl a políbil mě na ruku, zároveň mi předal oficiální oznámení o úmrtí krále. Bylo mi řečeno, že můj ubohý strýc před svou smrtí mysl nasměroval na náboženství a zemřel v naprosto šťastném a klidném rozpoložení a byl na svou smrt docela připraven. Lorda Conynghama, jsem pověřila, aby za mne vyjádřil pocity smutku a soustrasti ubohé královně. On se tedy vrátil přímo do Windsoru. Já jsem šla zpět do svého pokoje a oblékla

⁸⁷ LEDGER–LOMAS, s. 234.

⁸⁸ WORSLEY, s. 45.

⁸⁹ SYMONS, S., *Young Victoria: The Colourful Personal Life of Queen Victoria*, London 2016, s. 46..

⁹⁰ Tamtéž, s. 58.

⁹¹ Tamtéž, s. 73.

⁹² HIBBERT, s. 54.

se.⁹³ „Jelikož mě osud umístil na tuto životní cestu, udělám vše, co dokážu, abych nejlépe splnila svoji povinnost vůči mé zemi. Jsem sice velmi mladá a možná i v mnoha věcech nezkušená, jsem si však jista, že budu dělat to, co je vhodné a správné.“⁹⁴ V deníku popisovala tedy osudný den, je patrné, že zprvu pouze vypsala události, aniž by dala znát své emoce, nebo nám nastínila, přesně to, co mohla prožívat. Až ke konci stručně napsala, že to považuje za osud a bude se snažit ho naplnit tak dobře, jak bude moci.

„Poté následovala snídaně, během níž přišel dobrý a věrný Stockmar a mluvil se mnou.⁹⁵ Napsal dopis drahému strýci Leopoldovi. V 9 hodin přišel druhý vikomt Melbourne, kterého jsem přivítala ve svém pokoji. Políbil mě na ruku a já jsem ho seznámila s tím, že mým záměrem je dlouho udržet jej a zbytek současného ministerstva v čele vlády, protože nemůže být v lepších rukou než v jeho. Znovu mi políbil ruku. Poté mi přečetl prohlášení, které jsem měla přečíst radě. Následoval delší rozhovor a poté mě opustil. Mám ho moc ráda a cítím z něj důvěru. Je to velmi přímý, čestný, chytrý a dobrý muž.“⁹⁶ Takto popsala následující program.

„Asi v půl jedenácté jsem šla dolů a uspořádala radu v červeném salónu. Vešla jsem tam sama a zůstala jsem sedět po celou dobu. Vedli mě moji dva strýcové, vévodové z Cumberlandu a Sussexu a lord Melbourne.“⁹⁷ Další výpověď o této události pokračovala následovně: „Královna se na prvním shromáždění uklonila, usadila se a jasným, rozhodným hlasem, bez známek strachu nebo rozpaků přečetla krátký proslov, který ji napsal lord Melbourne,⁹⁸ poté natáhla ruku, aby ji políbili členové tajné rady, kteří jeden po druhém přicházeli složit do jejich rukou přísahu. Následovali její dva strýci, vévodové z Cumberlandu a Sussexu“, a jak si Greville povšiml, královna se „krvavě zarděla“, když před ní tito „dva staříci“ poklekli, aby jí slíbili věrnost.⁹⁹ Jednala s nimi velmi důstojně, oba je políbila, dokonce se zvedla ze židle, aby se dostala k vévodovi ze Sussexu, který stál daleko a byl příliš vetchý, než aby se k ní mohl naklonit. Zdála se být ohromená množstvím mužů, kteří se shromáždili k přísaze. Avšak prošla celým obřadem a příležitostně se podívala na Melbournu, pokud měla nějaké pochybnosti, co by měla učinit, to se však stávalo velmi zřídka. Zároveň jednala s dokonalým klidem

⁹³ VISCOUNT ESHER, s. 97.

⁹⁴ HISTORIC ROYAL spisy - Webové stránky Britské monarchie (<http://www.royal.gov.uk>), s. 1. [cit. 2022-02-11]

⁹⁵ WILSON, s. 28.

⁹⁶ KNIGHT, s. 55–56.

⁹⁷ VISCOUNT ESHER, s. 99.

⁹⁸ SYMONS, S., *Young Victoria: The Colourful Personal Life of Queen Victoria*, London 2016, s. 67.

⁹⁹ LEDGER–LOMAS, s. 263.

a sebeovládáním, ale i se vznešenou skromností.¹⁰⁰ Lord Dalmeny potvrdil, že byla „dokonale vyrovnaná a důstojná, přestože rudé skvrnky na tvářích dokazovaly její duševní rozrušení“. Vévoda z Wellingtonu prohlásil, že „kdyby byla jeho vlastní dcerou, nemohl by si přát, aby se své role zhostila lépe.“¹⁰¹ Z mnoha pramenů tedy vyplývá, že přes svůj mladý věk a společenskou izolovanost se chovala velmi důstojně a tento první den zvládla na jedničku.

Během následujících několika dnů, kdy královna procházela jednou schůzkou za druhou, se chvála jejího skromného, a přitom královského jednání šířila po celém Londýně.¹⁰² Nová královna byla pro své poddané téměř neznámá. Viktoriin soukromý život se podobal životu novicky v klášteře. Žádná lidská bytost kromě matky a baronky Lehzenové s ní nikdy nebyla sama v místnosti. Takže to nebyla jen široká veřejnost, kdo o ní nic nevěděl, ale samy politické kruhy, vládní úředníci i urozené dámy nebyli o nic chytřejší. Když se náhle vynořila z neznáma, dojmem, kterým na ně zapůsobila byl bezprostřední a hluboký.¹⁰³

Běžný den u nové královny vypadal následovně. Královna vstávala přesně v osm hodin a věnovala se vyřizování dokumentů až do snídaně, kdy se k ní obvykle připojila matka, pokud ovšem dostala formální pozvání. V jedenáct hodil přijala lorda Melbournu. Po obědě se vydala spolu s různými dámami a pány ze své domácnosti na vyjížďku. Po jednom boku ji klusal Melbourne, po druhém štolba. Obyčejně měla na sobě černý sametový jezdecký oblek.¹⁰⁴ Před večeří, v osm hodin se královna věnovala kreslení nebo hudbě, po večeři nastal čas na nudné rozhovory s hosty, s nimiž hrála šachy nebo dámu, skládačky či mikádo. Někdy si královna prohlížela grafické listy a přes rameno ji nahlížel lord Melbourne, vyslovoval trefné, ironické, paradoxní, veselé či nejapné komentáře a někdy tak oběma přivodil záchvat smíchu.¹⁰⁵ S druhým vikontem Melbournem si porozuměla od první chvíle.

Mladá královna při příchodu na trůn neměla téměř žádné technické znalosti o detailech diplomacie, ale už měla skutečnou znalost zahraničních věcí. Mezi britskými státníky jich bylo jen málo, kteří měli kvalifikaci ji pomoci. Dva muži, kteří více než dvacet let střídavě řídili zahraniční politiku země, byli lord Aberdeen a lord

¹⁰⁰ WORSLEY, s. 48.

¹⁰¹ WILSON, s. 186.

¹⁰² HIBBERT, s. 61.

¹⁰³ STRACHEY, s. 54.

¹⁰⁴ TAYLOR, M. *Queen Victoria and India 1837-61*, New Haven 2004, s. 264.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 95.

Palmerston. Jediným dalším mužem, který měl jakýkoli titul hovořit s autoritou v zahraničních věcech, byl vévoda z Wellingtonu.¹⁰⁶

Londýnský tisk té doby podal následující zářivý popis, když se královna objevila ve Sněmovně lordů: „Přesně za 20 minut na 3 vstoupilo do Sněmovny Její Veličenstvo, před nímž byli heroldové a státní úředníci. Všichni vrstevníci a vrstevnice, kteří povstali při rozmachu trub, zůstali stát. Její Veličenstvo bylo oblečeno do nádherného bílého saténového roucha, se stuhou zkříženou přes rameno a nádhernou čelenkou z diamantů na hlavě a na sobě měla Viktorie náhrdelník z velkých a nákladných brilantů. Když vystoupila na trůn, pánové položili na ramena Jejího Veličenstva královský plášť z karmínového sametu.“ Zpráva pokračuje: „Její Veličenstvo, když se posadilo, vypadalo, že je hluboce pohnuto novým a důležitým postavením, a oči shromážděné šlechty, mužské i ženské, byly upřeny na její osobu.“ Pak to pokračuje: „Byla znát její velká nervozita, poté se podívala na lorda Melbournu, naklonila hlavu a řekla poněkud tichým tónem: „Moji páni, posad'te se.“ „Znovu získala sebeovládání, když přečetla řeč a také její hlas, protože to bylo slyšet po celé velké komnatě.“ A dodává se: „Její chování se vyznačovalo velkou milostí a skromným vlastnictvím.“¹⁰⁷ Většina zpráv se vyznačuje v podobném duchu, značnou většinu osob velmi i přes svůj nízký věk okouzila.

Od malička na ni byl naložen velmi těžký úděl. Počáteční, respektive prvotní léta jsou v jejím životě velmi důležitá a mnohokrát chybělo málo a upadla by ve velkou nelibost, jako kupříkladu mohu uvést aféru s lady Hastingsovou a mnoho dalšího. I v tomto raném věku, kdy v 18. letech usedla na britský trůn, ukázala své kvality a v mnoha faktorech vyspělost, kterou můžeme pozorovat již od útlých let. Dětství neměla snadné, otec ji zemřel v brzkých letech, tudíž si ho takřka nepamatovala, s matkou byly ve značných finančních potížích. Absence otce mohla způsobit pravidelné se upínání na některé muže v jejím blízkém okolí, od strýce Leopolda, po lorda Melbournu, až po jejího manžela prince Alberta. Které pak bezmezně milovala i obdivovala. S matkou měla velmi špatné vztahy, možná ji vadilo její až přespřílišné střežení, kdy ji nespustila na krok z očí, o to lépe si však rozuměla se svojí vychovatelkou.

Žila víceméně v rutíně a stereotypu, o to větší šok pro ni musel být, když se stala královnou. Naštěstí ji již předtím zásoboval radami její strýc Leopold a následně se mohla spolehnout i na lorda M, kterému velmi důvěřovala. Mohla by však mít sebelepší rádce, a přesto by tento, dá se říci i těžký životní úděl nemusela zvládnout, ona to však dokázala.

¹⁰⁶ BENSON – ESHER, s. 30.

¹⁰⁷ GREENWOOD, s. 35.

Prvotní léta byla důležitá také v tom, zda to zvládne, či nikoliv. Lusknutím prstů se ji diametrálně otočil život vzhůru nohama. Do té doby neměla vládu ani nad sebou a z minuty na minutu měla vládnout tato „mladá dívčina“, celému britskému impériu. Nebyla zvyklá jednat s lidmi. Vše zvládla však nanejvýš nejlépe. Přijdou mi tedy i zajímavé kroky a její povahové rysy, které k tomuto okamžiku směřovaly a následně samozřejmě prvotní roky od okamžiku, kdy se královnou stala. Již v těchto letech, tedy 1837–1841, se předvedla jako obrovská a schopná panovnice. Z dívky, která byla izolovaná a neznal ji téměř nikdo ji posléze znal celý svět, a právě tento svět dokázala přesvědčit, že byla jednou z nejlepších panovnic světa. Osud ji házel mnoho klacků pod nohy, měla spoustu konfliktů, musela řešit mnoho problémů, které její vrstevníci vůbec řešit nemuseli.

3 LORD MELBOURNE

Williamu Lambovi, vikomtu Melbournovi, bylo padesát osm let a už tři roky zastával místo britského ministerského předsedy.¹⁰⁸ Podle vnějších hledisek byl jednou z nejšťastnějších osob na celém světě. Narodil se 15. března 1779 v Londýně a byl obklopen bohatstvím, leskem a mocí.¹⁰⁹ Jeho matka, okouzující a duchaplná, ve svém domě často hostila představitele whigů, a on byl vychován jako člen této oslnivé společnosti, která v poslední čtvrtině osmnáctého století v sobě soustředila výkvět po staletí triumfující aristokracie. Příroda ho obdařila krásou a skvělým mozkiem.¹¹⁰ Nečekaná bratrova smrt mu přinesla bohatství, hodnost peera a možnost skvělého postupu. S nepatrným úsilím dosáhl tak v politice vynikajícího postavení.¹¹¹ Nebýt úmrtí bratra, kdo ví, jakým směrem by se jeho kariéra ubírala.

Po smrti svého otce roku 1828 po něm zdědil titul vikomta Melbourne a stal se členem Sněmovny lordů. V listopadu 1830 se stal ministrem vnitra. Prvním počinem bylo prosazení tvrdých trestů pro vzbouřence, kteří ničili mlátičky a podobné zemědělské stroje. Výsledkem byly tresty smrti, deportace a uvěznění.¹¹² Hlavním rysem jeho politiky byl však kompromis. Byl odpůrcem radikálních reforem navrhovaných Whigy, ale nakonec je akceptoval jako nutné zlo pro snížení rizika revoluce.¹¹³ V květnu 1839 vypukla politická krize a on chtěl odstoupit z funkce premiéra, což mu Viktorie z obavy před toryovským premiérem nechtěla dovolit. Nicméně pověřila tedy sestavením vlády Roberta Peela, který nebyl schopen zajistit vládě většinu v dolní komoře parlamentu. Poté funkci premiéra vykonával i nadále.¹¹⁴ Z čehož měla královna ohromnou radost.

Bohužel v osobním životě se mu tak nedařilo, měl manželku Karolínu Ponsonbyovou, která měla milostné avantýry a byla hluboce zamilovaná do barona. Následně jeho žena měla psychické problémy a zemřela. A co bylo horší, zemřel mu i malý syn.¹¹⁵ To ho však nezlomilo. Klidná, vnímavá povaha a pružná tvořivá mysl mu umožňovaly nejen pracovat, ale také žít s lehkostí a šarmem silné osobnosti. Ve

¹⁰⁸ KNIGHT, s. 76.

¹⁰⁹ JEFFERIES, s. 69.

¹¹⁰ PLAIDY, J., *The Queen and Lord M*, London 2008, s. 263.

¹¹¹ STRACHEY, s. 145.

¹¹² WILLIAM, H., *Lamb, the Hon.* Cambridge 1965, s. 56.

¹¹³ ZIEGLER, P., *Melbourne: Život Williama Lamba, 2. vikomta Melbourne*. Londýn 1987, s. 44.

¹¹⁴ CECIL, D., *Melbourne*, Indiana 1954, s. 63.

¹¹⁵ HIBBERT, s. 71.

společnosti byl znám jako vynikající řečník, poutavý společník, prostě okouzlující muž.¹¹⁶ Přesně definovat jeho charakter nebylo snadné, byl jen matně postižitelný, složitý a snad i rozporuplný. Mezi jeho vnitřním světem a vnějším bohatstvím určitě existovala disharmonie plná ironie. Všechno co měl, dlužil svému původu.¹¹⁷ A určité osobní cestě osudu.

Paradox jeho politické kariéry byl neméně pozoruhodný. Povahou aristokrat, přesvědčením konzervativec, dostal se k moci jako vůdce oblíbené strany, strany změn.¹¹⁸ Byl příliš skeptický, aby věřil v jakýkoli pokrok. „Raději se snažte nekonat dobro,“ zněl jeden z jeho výroků, „pak se nedostanete do úzkých.“ Tím se snažil řídit samozřejmě i on. Vše, co člověk může vskutku dělat, je jít dál. On sám tou cestou šel pozoruhodným způsobem s věčnými kompromisy, výkyvy a rozpory, se všemi možnými slabostmi a přitom s prozíravostí, vlídností a dokonce i svědomitostí. S mistrnou lehkostí ovládal lidi a události.¹¹⁹ Vše zmíněné se mu velmi dařilo.

Ať už byl jakýkoliv, jedno bylo jisté. Druhý vikomt Melbourne byl vždycky lidský, svrchovaně lidský.¹²⁰ A teď, když se blížilo jeho stáří, nastal v jeho životě náhlý a neobyčejný zvrat. V okamžiku se stal rádcem a stálým průvodcem mladé dívky, která z dětských střevíčků vykročila rovnou na trůn. Jeho vztah k ženám byl stejně jako ve všem obojaký.¹²¹ Nikdo nikdy nebyl schopen odhadnout proměny a citové spletnosti jeho manželského života. Lady Karolína zmizela, zvláštní vnímavost mu však zůstala. Společnost žen byla pro něj nezbytná a on si ji dopřával. Lord Melbourne byl dvakrát spoluobžalovaným v rozvodovém jednání, v jednom případě s Karolínou Nortonovou.¹²² Pokaždé svou soudní při vyhrál. V každém případě bylo jasné, že s takovouto minulostí bylo postavení ministerského předsedy v Buckinghamském paláci nesmírně delikátní. On však byl na delikátní situace zvyklý a zvládal je s naprostým úspěchem.¹²³ Nehledě na to, že z dalších pramenů vyplývá, že jeho minulost absolutně královně nevadila.

Jeho chování bylo od prvního okamžiku dokonalé. V jeho přístupu k mladé královně se s přirozenou lehkostí mísila pozornost a úcta státníka i dvořana, s něžnou

¹¹⁶ Tamtéž, s. 60.

¹¹⁷ VISCOUNT ESHER, s. 61.

¹¹⁸ PLAIDY, J., *The Queen and Lord M*, London 2008, s. 296.

¹¹⁹ STRACHEY, s. 62.

¹²⁰ GREVILLE 253.

¹²¹ KNIGHT, s. 80.

¹²² OLNEY, C., *Caroline Norton to Lord Melbourne*, Indiana 1965, s. 255–262.

¹²³ LEDGER–LOMAS, s. 312.

starostlivostí otce.¹²⁴ Byl uctivý a srdečný, byl zároveň služebníkem i rádcem. Tehdy se jeho životní zvyklosti překvapivě měnily. Dny trávené v pohodlí a nedochvilnosti byly podřízeny neměnné rutině Buckinghamského paláce.¹²⁵ Královna měla štěstí, že v nejkritičtější okamžik jejího života měla u sebe lorda Melbourne, který byl moudrým rádcem. Ona byla velmi oddaná přítelkyně a dala mu bezmeznou důvěru.¹²⁶ Melbournu pojem působnosti se stalo vzdělávat, vést a formovat tu nejzajímavější mysl a povahu na světě.“¹²⁷ Velmi si zkrátka od prvního dne Melbourne s královnou porozuměli.

¹²⁴ PLAIDY, s. 303.

¹²⁵ STRACHEY, s. 64.

¹²⁶ SOURCE, M. J., *Victoria and Her Reign*, London 1901, s. 322..

¹²⁷ BENSON – ESHER, s. 65.

4 KORUNOVACE

Korunovace byla stanovena na 28. června 1838, něco málo přes rok od Viktoriiny nástupu na trůn.¹²⁸ Královnu trochu znepokojila myšlenka na některé zastaralé formy tohoto velkolepého a komplikovaného obřadu, například pocta vrstevníků a duchovních. Jak pravidlo platilo, byli všichni povinni poté, co k ní poklekli a slíbili svou věrnost, aby se zvedli a políbili ji na levou tvář. Bylo jich šest set.¹²⁹ Vydala tedy prohlášení, které ušlechtilé pány ospravedlnilo z této obtížné povinnosti, a při korunovaci políbili královskou růžovou tvář pouze královští vévodové, ze Sussexu a Cambridge, a to zvláštním příbuzným privilegiem. Ostatní se museli spokojit s její rukou.¹³⁰ Koruna, která byla navržena Jiřím a Vilémem, byla pro jejich neteř příliš velká a těžká, takže byla rozebrána na kusy a klenoty byly znovu nastaveny způsobem, který výrazně snížil velikost a váhu.¹³¹ I přesto byla koruna těžká a mohla symbolizovat těžké břímě, které od doby korunovace ponese.

Královna si v korunovační den, tedy ve čtvrtek 28. června 1838 zapsala do svého deníku: „Ve čtyři hodiny mě vzbudily zbraně v parku a moc jsem nemohla spát kvůli hluku lidí a kapel. Vstala jsem v 7 a cítila jsem se dobře. Oblékla jsem se a vzala jsem si malou snídani.¹³² V půl 9 jsem šla do dalšího pokoje oblečená v mém kostýmu do Sněmovny lordů.“¹³³ Jak uvidíme i níže, snažila se tento výjimečný den co nejpresněji popsat.

Velký průvod začal z Buckinghamského paláce asi v 10 hodin.¹³⁴ První dva jely státní vozy, každý tažený šesti koňmi, a jela v nich vévodkyně z Kentu a její doprovod. Královnina matka, královsky oblečená, byla po celou dobu nadšeně povzbuzována. Královna byla samozřejmě ve velkém státním kočáru, který je impozantní, zlacený a skleněný. Tahalo ho osm krémově zbarvených koní. Mnoho praporů a vojenských kapel bylo rozmístěno podél linie. Každé okno, balkon a schodiště se hemžily lidmi. Dokonce i na střechách a komínech jásaly osoby. Dámy a děti mávaly kapesníky a házely květiny z balkonů. Lidé vstali brzy. Mnoho z nich bylo u dveří opatství dlouho před pátou hodinou, a když královna dorazila v 11:30, stovky dam ve večerních

¹²⁸ TAYLOR, M., s. 30.

¹²⁹ KNIGHT, s. 80.

¹³⁰ LEDGER–LOMAS, s. 265.

¹³¹ GREENWOOD, s. 42.

¹³² VISCOUNT ESHER, s. 68.

¹³³ HISTORIC ROYAL spisy - *Webové stránky Britské monarchie*, (<http://www.royal.gov.uk>), s. 2. [cit. 2022-02-11]

¹³⁴ WILSON, s. 155.

šatech na ni čekaly dlouhých sedm hodin. Zahraniční vévodové, knížata, hrabata a velvyslanci byli v nádherných kostýmech. Všechny tyto velkolepé osobnosti a vrstevnice byly umístěny tak, aby měly dokonalý výhled na část, v níž se korunovace odehrávala.¹³⁵

Královna vešla zhruba uprostřed nádherného průvodu. Ve svém královském rouchu z karmínového sametu s hermelínem a zdobeným zlatou krajkou, s límcem řádů a na hlavě měla zlatý kruh. Když vstoupila do opatství, orchestr a sbor zahrály hymnu. Potom, když pomalu postupovala směrem ke sboru, zpěváci Westminsterského sboru se sladkými hlasy skandovali jako tolik andělů s uhlazenými hlavami v bílých šatech, „*Vivat Victoria Regina!*“ Tiše se přesunula na židli umístěnou mezi oltářem, poklekla před ní a pokorně řekla své modlitby.¹³⁶ Uvádí se, že nejvíce magicky nejkrásnější efekt ze všech přinesly Peeressky, které najednou a současně oblékly své korunky.¹³⁷ Můžeme zde pozorovat, že ceremoniál byl dopodrobna naplánován.

Pak přišlo na řadu požehnání a několik dalších pomp. Před začátkem dalšího dlouhého obřadu královna podala své dvě žezla dvěma přítomným pánům. Páni duchovní v čele s primasem zahájili poctu pokleknutím a políbením královny na ruku. Pak přišli vévodové ze Sussexu a Cambridge, kteří slavnostně slíbili jejich věrnost a políbili svou neteř na levé tváři. Potom se ostatní vévodové a vrstevníci poklonili, poklekli, dotkli se korunky a políbili královninu malou bílou ruku. Když přišel na řadu vévoda z Wellingtonu, celé shromáždění potlesklo, a přesto nebyl hrdinou dne. Starší a mnohem nemocnější Peere, který obtížně šel po schodech, klopýtl a spadl až na podlahu, kde ležel stočený do hábitu. Při pohledu na nehodu královna vstala ze svého trůnu a natáhla ruce, jako by mu chtěla pomoci.¹³⁸ To na mnoho sledujících udělalo velký dojem.

Po tomto náročném obřadu, který skončil s dalšími hymnami, trubkami, bubny a výkřiky, byla svátost udělena královně. Pak opětovné korunování, opětovné nastolení na trůn, další hymny a konečné požehnání. Když procházela do kaple krále Edwarda, královna vyměnila císařské za královské rouchu z fialového sametu a odešla z opatství. Měla korunu, v pravé ruce žezlo a v levé ruce jablko, nastoupila do kočáru a jela domů křičícím zástupem.¹³⁹ Celý obřad trval téměř pět hodin.¹⁴⁰ „Můj vynikající lord Melbourne, který stál po celou dobu obřadu velmi blízko mě, byl v tuto chvíli zcela dojat a věnoval mi

¹³⁵ KNIGHT, s. 199.

¹³⁶ BENSON – ESHER, s. 75.

¹³⁷ LEDGER–LOMAS, s. 223.

¹³⁸ BENSON – ESHER, s. 75.

¹³⁹ GREENWOOD, s. 32.

¹⁴⁰ HIBBERT, s. 80.

mohu-li říci otcovský pohled,“ poznamenala si toto večera do deníku čerstvě korunovaná královna.¹⁴¹ Čehož si královna velmi vážila a můžeme zde vidět, že nezmínila, jak se tvářila kupříkladu její matka či někdo jiný, nýbrž její pohled směřoval na lorda Melbournu, kterého měla velmi ráda.

V osm hodin večeřeli. Druhý vikomt Melbourne přišel ke královně a řekl: „Musím vám poblahopřát k tomuto nejskvělejšímu dni, všechno proběhlo tak dobře.“¹⁴² „Po večeři, jsme se posadili. Poté jsem chvíli seděla na pohovce s lady Barhamovou, druhý vikomt Melbourne seděl celý večer vedle mě. Mamma a Feodore zůstali, aby viděli ohňostroj.“¹⁴³ Pak jsem řekla lordu M, že se cítím trochu unavená. „Musíš být velmi unavená.“ řekl. Otočil se ke mně se slzami v očích a řekl tak laskavě: „A zvládla jsi to krásně, každá část korunovace, s tak velkým vkusem. Je to věc, kterou člověku nemůžeš poradit, to musí zvládnout každý sám.“ Slyšet to od tohoto laskavého nestranného přítele mi poskytlo velké a skutečné potěšení.¹⁴⁴ „Tento den si budu pamatovat,“ zapsala si do deníku, „jako nejpyšnější den mého života.“¹⁴⁵ Královna dle pramenů a literatury, jež je zmíněna výše, zvládla tento den a vzhledem ke svému věku naprosto bravurně. I ona měla ohromnou radost.

¹⁴¹ VISCOUNT ESHER, s. 55.

¹⁴² Tamtéž, s. 58.

¹⁴³ KNIGHT, s. 99.

¹⁴⁴ BENSON – ESHER, s. 125.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 126.

5 PANOVÁNÍ KRÁLOVNY V DOBĚ VLÁDY LORDA MELBOURNA

Vláda ministerského předsedy Melbourne se v průběhu roku 1838 dokázala udržet ve funkci, ale byla příliš slabá na to, aby mohla provést důležitá opatření. Převládající strach vedl k velké kritice zákona z roku 1834 a nepokoje v Kanadě zvrátily příliv imigrace do Austrálie.¹⁴⁶ Velké politické potíže nastaly roku 1839, které vznikly z těžkostí na Jamajce. Kromě otázky učňovského vzdělávání byl další problém stav věznic, který byl přeplněný a tak byl přijat císařský zákon pro jejich regulaci. Následně ministerský předseda sir Robert Peel rezignovat na svůj post a společně s ním i další ministři.¹⁴⁷ V průběhu roku se v různých částech země konala povstání ve prospěch „lidové charty“, zejména v Birminghamu a Newportu. Požadovala například všeobecné volební právo.¹⁴⁸

Na domácí půdě se stále řešily obilné zákony, které regulovaly obchod s obilím. Hlavní důvod byl nedostatek potravin, společně s opakovaně špatnou neúrodou v Británii, což mělo za příčinu i rychlý růst cen. Vláda lorda Liverpoola zavedla v roce 1815 obilné zákony. Členové parlamentu předpokládali, že zákony budou stabilizovat cenu a chránit britské zemědělce, hlavně tedy vlastníky půdy před obchodníky s obilnou komoditou ze zahraničí.¹⁴⁹ Na první pohled to může působit jako skvělý tah, avšak toto mělo za důsledek, že Britové mohli zvyšovat ceny obilných potravin, převážně chleba, který patřil mezi hlavní stravu nejen dělníků. Zákony sice chránily farmy, ale selhaly v řešení problému vysokých cen. Lidé museli kupovat jídlo za vysoké ceny. Nemůžeme se tedy divit, že v roce 1838 byla založena Liga proti obilným zákonům, která se určitým dílem zasloužila o zrušení obilných zákonů v roce 1846.

Britští farmáři byli tedy jedinými dodavateli na britském trhu. To změnil až nástup Roberta Peela, jenž díky svým úspěchům s novými zákony, se rozhodl k razantnějšímu zásahům. Když v letech 1845 a 1846 zasáhlo Irsko velké neúrody, nebylo v Británii dostatečné množství obilí, které by nasýtilo Iry. Sir Robert tedy uvedl řešení k odstranění hladu, a to odstranění obilných zákonů 1846.¹⁵⁰

Další událost, co otřásla onou dobou, byla vražda pana Williama Russella. Takto oznamuje Lord Melbourne královně dne 6. května 1840 tento zločin: „Lord William Russell byl nalezen ve své posteli, mrtvý, chladný a ztuhlý, což ukazuje, že čin byl spáchán

¹⁴⁶ LEDGER–LOMAS, s. 144..

¹⁴⁷ WILSON, s. 186.

¹⁴⁸ BENSON – ESHER, s. 125.

¹⁴⁹ PLAIDY, s. 322.

¹⁵⁰ KNIGHT, s. 122.

před nějakou dobou. Postel byla samozřejmě zalita krví, ale v žádné jiné části místnosti nebyly žádné stopy krve, takže byl zabit ve své posteli a jednou ranou do krku, která mu téměř oddělila hlavu od těla. Zadní dveře domu byly rozbité, ale nebyly žádné stopy po osobách, které se ke dveřím přiblížily zvenčí. Jeho psací stůl byl také rozlomen a peníze vyňaty, ale jinak nebylo odebráno nic.¹⁵¹ Policie, která měla službu v ulicích, během noci nic neslyšela ani neviděla. Za těchto okolností jsou osoby v domě hlavními podezřelými. Nyní jsou samostatně uzavřeny a policejní komisaři jsou aktivně zaměstnáváni při vyšetřování této záležitosti. Samozřejmě bude neprodleně provedeno vyšetření těla.“¹⁵² Vidíme zde přesný popis, který Melbourne poskytl královně o tomto strašlivém činu.

Na začátku roku bylo ministerstvo konfrontováno s měnovými obtížemi a špatným obchodem. Jejich zvláštní slabost ve financích, v kontrastu s velkou schopností sira Roberta Peela, kromě mnoha jejich zvrátů naznačovala, že došlo ke změně.¹⁵³ Ministerstvo bylo poraženo ohledně rozpočtu, ale nerezignovalo. Většina z nich proti nim vyslovila nedůvěru a parlament byl rozpuštěn. Někteří ministři apelovali na zemi kvůli fixnímu clu na kukuřici. Konzervativní a ochranářské vítězství bylo rozhodující, nejvýznamnější úspěchy byly ve městě Londýn, Northumberland a West Riding. Whigové, kteří si poněkud zlepšili své postavení ve Skotsku i Irsku, tak jen stěží si udrželi své vlastní postavení v anglických městských částech, jelikož v krajích byli naprosto poraženi a ve výsledku rezignovalo tři sta šedesát osm konzervativců a pouze dvě stě devadesát dva liberálů. Tehdy ještě nebyla zavedena moderní praxe rezignace před zasedáním v parlamentu a ministerstvo bylo tedy v obou komorách poraženo. Vévoda z Wellingtonu využil příležitosti a velebil skvělé služby lorda Melbourne královně.¹⁵⁴ Další problémy, které královnu v počátečních letech vlády postihly, byly spojeny se zahraničím.¹⁵⁵

5.1 Vzťah s lordem M

Královnou s Melbournem pojil blízký vztah plný naprosté důvěry.¹⁵⁶ Královna měla v hluboké úctě Melbournův talent i ctnosti, opájela se jeho obratnými lichotkami.¹⁵⁷ Ujistil ji, že její nesmělost je nejen přitažlivá, ale navíc ukazuje na citlivou a vnímavou povahu. Její malý vzrůst, kvůli kterému se neustále trápila, je pro královnu výhodou, její

¹⁵¹ PLAIDY, s. 260.

¹⁵² Tamtéž, s. 263.

¹⁵³ WILSON, s. 194.

¹⁵⁴ LEDGER–LOMAS, s. 320.

¹⁵⁵ VISCOUNT ESHER, s. 120.

¹⁵⁶ STRACHEY, s. 69.

¹⁵⁷ DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015, s. 98.

nezkušenost může přinést jen dobro. Melbourne si dále odvažoval brzdít královniny sklony k netoleranci a věčné přímosti, která hraničila až s netaktností. Rady ji však uděloval tak laskavým a otcovským způsobem, že mu to královna nikdy nezazlívala.¹⁵⁸ Nic nenamítala ani na jeho varování, že zdělila hannoverský sklon k baculatosti, a proto ji hrozí, že hodně ztloustne.¹⁵⁹

Viktorii Melbourne ihned okouzlil. Veškeré dění se točilo kolem lorda M. Její deník nám ukazuje život mladé vladařky v prvních dnech vlády v jasném světle – život přiměřeně pravidelný, plný zábavných povinností, život jednoduchých radostí, především fyzických – jízda na koni, hodování, tanec. Dopadá na něj ranní světlo a z růžového trpytu se vynořuje postava druhého vikomta Melbourn, velebená a nejskvělejší.¹⁶⁰

V deníku vystupují hlavně oni dva. Strýc Leopold a Lehzenová jsou jen na okraj zmíněny. Tak se objevuje na každé stránce deníku, ani na jedné stránce lord M. nechybí. Pěje na něho samou chválu. Vysoký, ušlechtilý gentleman, se silným tmavým obočím, prosedivělými vlasy a neklidnými, velkýma očima. Lord M čte krásně. Lord Melbourne ji líčil své dětství. Svěnil se jí, že do 17. let nosil dlouhé vlasy, jak to bylo v jeho dobách moderní. Nikdy nenosil hodinky. Co si o tom myslí druhý vikomt Melbourne, co by na tohle a tamto asi řekl?¹⁶¹ Dohromady lze vypočítat, že v prvních letech její vlády Melbourne strávil čtyři nebo pět hodin každý den mluvením nebo psaním dopisů královně. Nepochybně cítil, že je jeho povinností tak činit. Ve skutečnosti však to, co začalo jako povinnost, se velmi brzy změnilo v potěšení.¹⁶² Z těchto důkazů bych řekla, že je vidět určité zalíbení na obou stranách.

Královna se děsila, že by mohl přijít den, kdy by se musela rozloučit se svým ministerským předsedou. Od chvíle, kdy byla schválena volební reforma, moc vlády whigů neustále klesala.¹⁶³ Po všeobecných volbách v roce 1837 se udrželi v Dolní sněmovně jen s malou většinou. Od té doby měli stále potíže, jak doma, Irsku, i v zahraničí.¹⁶⁴ Zaznamenala si do deníku: „Budu nesmírně litovat, přijdu-li o něj jen na jediný večer.“¹⁶⁵

S lordem M se vrátilo štěstí. Drobné dvorské rozbroje však trvali stále. Těšil se přízně vladařky. Naposledy vychutnával starý rozkošník krásu romance. Moci

¹⁵⁸ PLAIDY, s. 265.

¹⁵⁹ VISCOUNT ESHER, s. 71.

¹⁶⁰ BENSON – ESHER, s. 65.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 66.

¹⁶² CECIL, D., *Lord Melbourne and the Young Victoria*, Washington 1954, s. 395–404.

¹⁶³ PLAIDY, s. 268.

¹⁶⁴ LEDGER–LOMAS, s. 346.

¹⁶⁵ VISCOUNT ESHER, s. 74.

střežit, učit, mírnit a povzbuzovat mladé královské stvoření, to znamenalo mnoho. Moci pociťovat její náklonost znamenalo ještě více.¹⁶⁶ K Melbournovi královnu přitahovala i jejich společná zkušenost s osaměním, a tak s ním probírala svůj život stejně jako politické problémy a záležitosti, každodenně s ním rozmlouvala tři až čtyři hodiny, a pokud se nemohli setkat, alespoň mu psala. K tomu docházelo však vzácně, neboť Melbourne v podstatě žil u dvora, kde si mohl každý všimnout jejich důvěrnosti.¹⁶⁷

Královna věděla o jeho milostných avantýrách i o jeho zesnulé vyšinuté manželce Karolině Ponsonbyové, která byla hluboce zamilovaná do barona. I o jeho žalostném synáčkovi, který již také zemřel.¹⁶⁸ V jejich očích ho prožitá neštěstí činila ještě více okouzlejícím. Brzy dospěla k názoru, že je to ten nejlaskavější, nejsoucitnější a nejdobrotivější člověk na světě. Bystrý, přímý, a dobrý. Nejšlechetnější muž. Sama se cítila šťastná, že má ve vládě takového muže, do něž mohla bezmezně svěřit svoji důvěru.¹⁶⁹

Charles Greville královnu podezříval, že její city k Melbournovi byly milenecké, i když si to neuvědomovala, domníval se však, že nikdo nebyl lépe předurčen než lord M, aby si získal královninu přízeň.¹⁷⁰ Královna sama avšak řekla, že Melbourne miluje jako otce.¹⁷¹ Po letech také prohlásila, že ani na okamžik nepomyslela na svatbu s někým jiným než s bratrance.¹⁷² Její dopisy a deníky však mluví jinak. Roku 26.8. 1837 si napsala, že slaví narozeniny její bratranec Albert, další roky toto datum však přešla bez povšimnutí. Měla ho moc ráda, ale provdat se za něho původně nechtěla. Lordu M řekla, že si Alberta nepřeje nějak vidět.¹⁷³

5.2 *Aféra s lady Hastingsovou*

Lady Flora Elizabeth Rawdon-Hastingsová pocházela z aristokratické rodiny a byla dvorní dámou vévodkyně z Kentu.¹⁷⁴ Královna neměla lady Floru nikdy ráda. Byla podle ní vynikající špiónka, která donáší vše, co zaslechne. Bylo velmi nepříjemné ji mít v domě, říkala. Sotva se lady Flora začala rozšiřovat v pase, a zdálo se, že by mohla být těhotná,

¹⁶⁶ GREVILLE, s. 83.

¹⁶⁷ KNIGHT, s. 122.

¹⁶⁸ HIBBERT, s. 71.

¹⁶⁹ LEDGER–LOMAS, s. 331.

¹⁷⁰ VISCOUNT ESHER, s. 72.

¹⁷¹ HIBBERT, s. 73.

¹⁷² GREY, s. 219.

¹⁷³ STRACHEY, s. 177.

¹⁷⁴ DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015, s. 165.

Viktorie se této myšlenky okamžitě chopila. Hodně lidí bylo přesvědčeno, že čeká dítě.¹⁷⁵ „Děsnou příčinou“ tohoto stavu musel být podle královny „ztělesněný netvor a ďábel“ sir John Conroy, který údajně přes noc cestoval s „příjemnou a cnostnou“ lady Florou dostavníkem ze Skotska, kde strávili Vánoční prázdniny u Flořiny matky na zámku Loudon. Conroy se prý „chopil příležitosti a „obtěžkal ji“.¹⁷⁶ Šuskalo se na královském dvoře.

Melbourne již o údajném stavu lady Flory něco zaslechl od sira Jamese Clarka, jenž byl v roce 1837 jmenován královním lékařem.¹⁷⁷ Měl pro královnu jasnou radu. „Vše záleží na tom, jak je záležitost naléhavá. Pokud je velmi naléhavá, vždy si na ni najděte čas, pokud ji však lze odložit, pak ji odložte.“ Tentokrát tedy radil, že jedinou cestou je zůstat v klidu a pozorovat, co se bude dít dále. Pokud se nebude dělat přílišný rozruch, vše bezpochyby utichne. Podobnou radu později udělil mladšímu bratru lady Flory, lordu Hastingsovi, vévoda z Wellingtonu.¹⁷⁸ Myslím si, že radu Melbourne měla královna poslechnout, měla vyčkat a sám čas by ukázal, jak to bylo doopravdy.

Lady Floru její zdravotní stav samozřejmě také znepokojoval a poradila se sirem Jamesem Clarkem, který zahájil svoji kariéru jako vojenský lékař, nebyl tedy vůbec zběhlý k posuzování ženských neduhů. Lady Flora prohlásila, že jejím stížnostem nevěnoval pozornost, nebo jim ani nerozuměl. Předepsal ji rebarboru a masti s kafrem. Když ji ale přes šaty prohmatával břicho, objevil v dolní části břicha pozoruhodné rozšíření. Nedokázal však přesnou příčinu identifikovat. Oznámil ji ale, že nejlepší řešení je, aby se dozнала, že je těhotná nebo je nutné, aby podstoupila lékařské vyšetření.¹⁷⁹ Zde je patrná dřívější neodbornost a neznalost lékařů.

Lady Flora tedy chtěla nové lékařské vyšetření, ale pouze pokud ho s Jamesem Clarkem povede kapacita v porodnictví a zkušený porodník, který se zná s jejich rodinou už léta. Vyšetření bylo tedy provedeno a verdikt zněl takto: „S velkou péčí jsme prozkoumali stav lady Hastingsové, s ohledem na potvrzení či vyvrácení možného těhotenství a dospěli jsme k závěru, že i přes rozšíření břicha není žádný důvod k podezření, že těhotenství probíhá nebo kdy probíhalo.“¹⁸⁰ Očekávalo se, že tato zpráva celou záležitost uzavře. Při jednom rozhovoru s druhým vikomtem Melbournem ovšem sir

¹⁷⁵ STRACHEY, s. 83.

¹⁷⁶ VISCOUNT ESHER, s. 84.

¹⁷⁷ DENNISON, M., s. 168.

¹⁷⁸ BENSON – ESHER, s. 84.

¹⁷⁹ LEDGER–LOMAS, s. 314.

¹⁸⁰ HASTINGS L. F. E. R., *The Victim of Scandal: Memoir of the late Lady Flora Hastings, with the Statement of the Marquis of Hastings, Entire Correspondence, and a Portrait*, Glasgow 1839, s. 10-25.

Charles Clarke poznamenal, že existují případy, kdy došlo k otěhotnění i přes zjevné známky panenství. Melborne přetlumočil rozhovor královně a zjevně nabyt přesvědčení, že přesně takovýto případ je i u Lady Flory, avšak královně radil, že by bylo nejlepší se s lady Florou usmířit.¹⁸¹ Usmířit se, bylo nejvhodnější řešení, avšak některá nařčení již zvrátit zkrátka nešla ani omluvou.

Královna souhlasila s Melbournem, že celá záležitost je nepříjemná a domnívala se, že by bylo opravdu nejlepší, se sní sejít a usmířit se.¹⁸² Lady Flora se necítila dobře a nemohla se sejít s královnou.¹⁸³ O pár dnů později se ovšem objevila v královnině salonu. „Byla hrozně rozrušená,“ zapsala si královna, „a vypadala velmi špatně, jakmile jsem ji však objala a chopila se její ruky, vyjádřila jsem své přání, abychom na vše zapomněly. Ona prohlásila, že mi je nesmírně vděčná za tato slova, a že pro matčino blaho potlačí veškeré zraněné city a na vše zapomene. Rodina Hastingsových ovšem nebyla ochotná jen tak zapomenout, stejně tak sir John Conroy.“¹⁸⁴

„Zhoubný vliv“ přisoudila sama lady Flora v dopise Hamiltonu Fitzelardovi „jistě cizí dámě“, baronce Lehzenové, jejíž „nenávisť k vévodkyni z Kentu není žádným tajemstvím“. Dopis strýčkovi končila „sbohem, můj drahý strýčku“. Části dopisu byly otištěny v tisku.¹⁸⁵ Tehdy se ponížení lady Flory, stalo předmětem neutuchajících klepů v téměř každém londýnském saloně.¹⁸⁶ A mnoho osob odsuzovalo nařčení, jež královna lady Floře neustědřila a dávaly to za vinu také lordu M.

Zdravotní stav lady Flory se stále zhoršoval. Lady Flora umírala. Pátého července v brzkých ranních hodinách lady Flora zemřela. Posmrtné ohledání provedl uznávaný chirurg sir Benjamin Brodie, jenž objevil rozsáhlý nádor na játrech. Děloha a ostatní orgány jasně vykazovaly panenský stav.¹⁸⁷ Královna vzdorovitě oznámila Melbournovi, že necítí žádné výčitky. Neudělala nic, co by lady Floru zabilo. Většina novinářů navedených deníkem *The Morning Post* a značná část veřejnosti se ovšem domnívala, že by výčitky svědomí mít měla.¹⁸⁸ Noviny *The Morning Post* královnu nadále kritizovaly a napadaly deník *The Times*, který naopak královnino chování omlouval. Při pohřbu na královně kočár lidé házeli pár kamenů a vykřikovali urážky. Královna byla znechucena, dokonce ji ani

¹⁸¹ HIBBERT, s. 85.

¹⁸² PLAIDY, s. 263.

¹⁸³ DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015, s. 151.

¹⁸⁴ STRACHEY, s. 86.

¹⁸⁵ BENSON – ESHER, s. 87.

¹⁸⁶ HIBBERT, s. 88.

¹⁸⁷ McKie J., *The Story of Lady Flora Hastings*, Kilmarnock 1884, s. 37.

¹⁸⁸ BENSON – ESHER, s. 89.

nebavila jízda na koni a trpěla nechutenstvím. Vinu cítil částečně i Melbourne.¹⁸⁹ Odstupem času však nepřízeň uvadla a královna postupně opět nabývala své prestiže.

5.3 *Melbournova rezignace*

Vláda druhého vikomta Melbourn se již nějakou dobu potácela v krizi, a v létě 1841 toryové získali rozhodující vítězství ve všeobecných volbách.¹⁹⁰ Jakmile se tuto skutečnost královna dozvěděla, prohlásila, že nikdy nepošle pro „toho ničemu Peela, jenž se k ní v minulosti choval tak zlomyslně“. Odmítla se zúčastnit prvního zasedání nového parlamentu a neskrývala svůj silný odpor k přijetí sira Roberta Peela za svého ministerského předsedu, namísto lorda Melbourn, s nímž se poslední čtyři roky vídala skoro denně.¹⁹¹

Vikomt Melbourne píše královně Viktorii 15. srpna 1841: „Lord Melbourne dobře zná pocity, které popisuje Vaše Veličenstvo. Očekávání události, která je obávaná a zastaralá, a přesto se cítí být jistá a bezprostřední, se neustále objevuje v myslí a opakuje se v každém okamžiku, zejména v okamžicích uspokojení a radosti. Možná není útěchou říci, že události tohoto druhu jsou nezbytné a náhodné pro vysokou situaci Vašeho veličenstva, ale lord Melbourne úzkostlivě doufá, že změna, až k ní dojde, nebude považována za tak těžkou, jak Vaše Veličenstvo předpokládá, a Vaše Veličenstvo se může spolehnout, že lord Melbourne udělá vše, co je v jeho silách, aby se smířil s pocity Vašeho veličenstva.“¹⁹² Snažil se těmito slovy v dopise královně zároveň uklidnit a zároveň připravit na nevyhnutelnou událost, která byla velmi těžká i pro něho, protože je jisté, že královně Viktorii měl taktéž velmi rád a samozřejmě i svůj post.

Rozloučení královny s panem Melbournem se obával i princ. Albert říkal, že Její Veličenstvo bylo veselé a v dobré náladě, ale jedinou částí blížící se scény, které se obával, bylo rozloučení s druhým vikomtem Melbournem. Královně se však velmi ulevilo, když si zajistila setkání s lordem Melbournem, kdykoli si to přála.¹⁹³ A tím z ní spadla určitá část obav, které měla.

Oficiální rozloučení s Melbournem nastalo dne 31. srpna 1841. „Lord Melbourne měl to potěšení, že včera v noci obdržel oba dopisy Vašeho Veličenstva, jeden ze čtyř

¹⁸⁹ HIBBERT, s. 91.

¹⁹⁰ PLAIDY, s. 269.

¹⁹¹ HIBBERT, s. 287.

¹⁹² Tamtéž, s. 298.

¹⁹³ BENSON – ESHER, s. 123.

hodin a napsaný bezprostředně po rozhovoru Vašeho Veličenstva se sirem Robertem druhý z půl desáté. Lord Melbourne mnohokrát děkuje Vašemu Veličenstvu za oba a za projevy laskavosti, které jsou v nich obsaženy.¹⁹⁴ Další dopis, který následoval je uveden níže a je v obou případech značné to, že se snažil být nad věcí, a přestože k sirovi Robertu Peelovi sympatie nechoval, tak královnu v dopisech spíše uklidňoval a pojal tam k němu neutrální stav.

„Lord Melbourne si velmi pečlivě přečetl jasný a úplný popis toho, co přišlo. Lordu Melbourne se zdá, že nic nemůže být lepší. Zdá se, že sir Robert jednal s maximální úctou a ohleduplností k Vašemu Veličenstvu a Vaše Veličenstvo se s ním nejsprávněji a nejrozumněji setkal na půli cesty. V duchu, ve kterém bylo zahájeno jednání, vidím vyhlídku na jeho ukončení, což nebude pro Vaše Veličenstvo tak neuspokojivé, jak Vaše Veličenstvo předpokládalo.“¹⁹⁵

Poslední oficiální list Melbourne ze dne 2. září 1841: „Lord Melbourne doufá a věří, že až zítra vše skončí, Vaše Veličenstvo se vzpamatuje z deprese. Lord Melbourne nikdy nepochyboval, že to tak bude, ale je rád, že se od vašeho Veličenstva dozvěděl podporu a útěchu, které Vaše veličenstvo nachází v radách a náklonnosti prince. Toto je poslední dopis, který lord Melbourne pošle oficiálně. Zítra ráno vrátí své klíče ministerstvu zahraničí a poté, když bude Vaše veličenstvo tak hodné, aby prostřednictvím pana Ansona zaslalo dopisy, kterými si můžete přát kontaktovat lorda Melbourne. Lord Melbourne přeje Vašemu Veličenstvu požehnání.¹⁹⁶ Takto stručně a s „hlavou vztyčenou“ se druhý vikomt Melbourne písemně rozloučil.

¹⁹⁴ JEFFERIES, s. 55.

¹⁹⁵ KNIGHT, s. 123.

¹⁹⁶ BENSON – ESHER, s. 95.

6 ROBERT PEEL

Sir Robert Peel se narodil 5. února 1788 v Lancashiru, jako třetí z jedenácti dětí narozených Ellen Yatesové a Robertu Peelovi. Rod Peelů pocházel z tkalců a farmářů. Později se vypracoval díky továrně na textil a tím velmi zbohatl. Prvních deset let byl vyučován v domově. Po přestěhování rodiny začal navštěvovat klasickou školu. Od roku 1800 chodil Peel do Harrow a následně byl přijat na Oxford, kde školu dokončil, a poté začal působit jako právník. Následně se dostal do městské rady.¹⁹⁷ Sir Robert Peel byl praktická postava a vyznačoval se zdravým rozumem, pílí a slušností v chování.¹⁹⁸ Doboví autoři se shodují, že bych považován za velmi nadaného a inteligentního studenta.

Sir Robert Peel byl britský konzervativní státník, který posléze sloužil dvakrát jako předseda vlády Spojeného království (1834–1835 a 1841–1846) a současně jako kancléř státní pokladny a dvakrát jako ministr vnitra.¹⁹⁹ Byl smýšlení Tor a proto podporoval vládu Portlanda. Za manželku pojal Julii Floydovou roku 1820 s níž měl 7 dětí. Ve vládě Liverpoola byl sir Robert ministr vnitra a prosadil několik návrhů na úpravu trestního zákoníku. Poté co Whigové převzali moc, Peel rezignoval roku 1835. Když na trůn nastoupila královna Viktorie, konaly se všeobecné volby a ty vyhrál lord Melbourne. Parlament ho nepodpořil a po problémech Melbourne rezignoval. Sir Robert měl sestavit vládu, ale královna se odmítla vzdát svých dvorních dam z řad whigů a tak Peel rezignoval a Melbourne se opět chopil vlády, ale ztrácel podporu parlamentu a v červnu 1841 rezignoval. Sir Robert následně nastoupil znovu na funkci ministerského předsedy.²⁰⁰ Peel kupříkladu snížil cla a hrál ústřední roli při proměně volného obchodu a zavedl moderní bankovní systém.²⁰¹ Historik Alan John Percivale Taylor napsal: „Peel byl v první řadě státník 19. století. Byl nositelem katolické emancipace, zrušil obilné zákony a vytvořil moderní konzervativní stranu na troskách starého toryismu.“²⁰² Konzervativní strana představovala příslib dynamiky a regenerace vlády.²⁰³

A jak se k tomu stavěla královna a jaké s ní měl vztahy? Sir Robert se královně zvláště protivil.²⁰⁴ Královnina stranická horlivost úměrně vzrůstala. Začátkem května

¹⁹⁷ BARTAS, J., *Sir Robert Peel a zrušení obilných zákonů*, Praha 2006, s. 12.

¹⁹⁸ *Sir Robert Peel*, The Illustrated Magazine of Art, 1854, s. 33–35.

¹⁹⁹ WILLIERS, A. G., *Peel, Robert (1788–1850)*, London 1895, s. 22.

²⁰⁰ JEFFERIES, s. 63.

²⁰¹ KNIGHT, s. 122.

²⁰² TAYLOR, A. J. P., *Politicians, Socialism, and Historians*, New York 1982, s. 75.

²⁰³ NEWBOULD I., *Sir Robert Peel and the Conservative Party, 1832–1841: A Study in Failure?*, Oxford 1983, s. 536.

²⁰⁴ DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015, s. 172.

získávali ministři Dolní sněmovny již jen většinu pouhých pěti hlasů. Rozhodli se odstoupit. Když se Viktorie tu zprávu dozvěděla, rozplakala se. Je skutečně zvláštní, že i v tak nešťastném a pohnutém okamžiku si ta pedantická dívka poznamenala na minutu přesně čas příchodu a odchodu jejího oblíbeného ministra. Rozhovor byl dojemný a velmi dlouhý, mohl ale končit jen jedním, královna musí povolát vévodu z Wellingtonu. A když příštího rána vévoda přišel, poradil Jejímu Veličenstvu, aby povolala sira Roberta Peela.²⁰⁵

Peel měl zdrženlivou, hrdou a plachou povahu, neměl dokonalé způsoby a byl si toho vědom. Snažil se získat královninu přízeň a jeho úzkostlivá snaha tento cíl jen oddalovala.²⁰⁶ Audience s Robertem Peelem se odehrála bez pohromy, jen v jednom se neshodli. Sir Robert chtěl, aby v jejím dvoře nastaly změny, s tím ona nesouhlasila. Pokud před ní stál, zůstala Viktorie, jak sama prohlásila velmi klidná, zdvořilá, povýšená a nedala na sobě znát rozrušení, ale jakmile osaměla, úplně se zhroutila. Pak se vzchopila a vše napsala Melbournovi. Lord M odpověděl velmi moudrým dopisem. Snažil se ji uklidnit.²⁰⁷

Odstupem času se začali jejich vztahy zlepšovat. Princ, který měl s vážným, strnulým a šťastně ženatým Robertem Peelem daleko více společného než s lehkovážným a zábavným Melbournem, královnu nutil, aby uznala dobré vlastnosti nového ministerského předsedy.²⁰⁸ V důsledku toho se královna k siru Robertovi chovala přívětivěji a taktněji, než by byl očekával a na princův nátlak byla také ochotná zachovat se v záležitosti dam své domácnosti vstřícněji než v roce 1839.²⁰⁹

Další z mnoha schůzek popisují pamětníci takto: „Peel mi sdělil, že se k němu královna chovala dokonale,“ pokračuje Greville, „a že ji oznámil, že považuje za svoji první a hlavní povinnost dbát o její štěstí a pohodlí a nenavrhne jí nikoho, kdo by pro ni byl nepříjemný.“ Zeptal jsem se ho, zda to královna přijala dobře a souhlasně a Peel odpověděl: „Skvěle.“ Byl zkrátka více než spokojený, královna ho okouzila.²¹⁰ Viktorie brzy začala na sira Roberta Peela pohlížet laskavěji a dokázala rozpoznat jeho velké přednosti.²¹¹ Chtěla primárně dobro pro „svoji“ monarchii.

²⁰⁵ VISCOUNT ESHER, s. 78.

²⁰⁶ BENSON – ESHER, s. 79.

²⁰⁷ HIBBERT, s. 79.

²⁰⁸ JEFFERIES, s. 96.

²⁰⁹ BENSON – ESHER, s. 143.

²¹⁰ Tamtéž, s. 143.

²¹¹ HIBBERT, s. 236.

7 MANŽELSTVÍ

7.1 Vhodná partie k sňatku

Postupem času se nejen ve vysokých kruzích začaly vyskytovat diskuze o budoucím choti královny. Veličenstvo však nechtělo o svatbě ani slyšet.²¹² „Povídá se, a v nejvyšších kruzích panuje důvěrné přesvědčení,“ informoval své čtenáře 4. května 1828 deník *The Watchman*: „že princ Jiří, syn Jeho královské Výsosti vévody z Cumberlandu, se v nejbližší době zasnoubí se svojí sestřenicí princeznou Viktorií, dcerou zesnulého vévody z Kentu. Princ je desetiletý jemný a zdravý chlapec, princezna též roztomilé dítě, které dosáhne za pár dní stejného věku.“²¹³ Jakkoli divoká byla tato domněnka, nebyla pravděpodobnější než dohady, jež se o budoucím manželovi princezny Viktorie objevovaly během let následujících.²¹⁴ „Roztrhla“ se tedy přímo lavina se spekulacemi na možného ženicha mladé královny, musím však konstatovat, že většina návrhů či domněnek byla naprosto scestná, další příklady můžeme vidět na řádcích níže.

Francouzský tisk jednou dokonce tvrdil, ač to bylo i naprosto z církevního hlediska nepřijatelné, že její manžel bude její strýc Leopold. Dále se v tisku objevovalo, že bude nevěsta pro syna Ludvíka Filipa, vévodu Orleánského či pro vévodu Brunšvického, synovce vyšinuté manželky krále Jiřího IV. královny Karolíny, nebo pro prince Adalberta Pruského, pro prince Kristiána Šlesvicko-Holštýnského, budoucího dánského krále Kristiána IX., či pro nejstaršího syna prince Oranžského, jehož ke zlosti krále Leopolda do Anglie pozval král Vilém IV., zapálený zastánce tohoto svazku. Princezna ani o jednom z těchto nápadníků naštěstí nechtěla slyšet.²¹⁵ Respektive nechtěla slyšet o žádném ženichovi, svatbu prozatím neměla v plánu a o co více se na ni v tomto ohledu tlačilo, tím více byla v tomto ohledu zatvrzelejší.

Královnin sňatek s princem Albertem ze sasko-gothajského rodu byl dlouho sen jejího strýce, belgického krále Leopolda, a věrného barona Holzmana, princova vychovatele a oddaného přítele.²¹⁶ Princezna Hohenlohe napsala princezně Viktorii: „Myslím, že se vám budou líbit i naši dva bratřenci z Koburgu. Jsou mužnější, než si myslíte. Mám je velmi ráda. Ernest je můj oblíbený, i když Albert je mnohem hezčí a také

²¹² DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015, s. 169.

²¹³ HIBBERT, s. 105.

²¹⁴ GOODWIN, D., SHERIDAN, S., *Victoria a Albert: A Royal Love Affair*, London 2017, s. 97.

²¹⁵ HIBBERT, s. 199.

²¹⁶ DOLBY, K., *My Dearest, Dearest Albert: Queen Victoria's Life Through Her Letters and Journals*, London 2019, s. 123.

chytrý, ale Ernest je tak čestný a dobromyslný. Byla bych velmi zvědavá, kdybych na ně slyšela Váš názor.²¹⁷ Tím se postupně snažili královnu Viktorii přesvědčit o vhodnosti manžela.

Bratrance se setkali při některých návštěvách princezny v zahraničí a princ navštívil Anglii se svým bratrem, v roce 1836 jako host své tety, vévodkyně z Kentu.²¹⁸ Albert přijel a celý její dosavadní život se jí zřítil jako domeček z karet.²¹⁹ Projížděla se sním na koni, tančila s ním, rozmlouvala sním a všechno bylo dokonalé. Pak lordu Melbernovi řekla: „že do značné míry změnila svůj názor na vdavky.“ Druhý den ráno mu řekla, že se rozhodla za Alberta provdat. Dalšího rána poslala pro bratrance. Přijala ho sama a po několika minutách mu řekla, že si snad je vědom toho, proč si přála, aby přijel, že by byla velmi šťastná, kdyby souhlasil s tím, co si přeje a to je, oženit se sním“. Řekla, že si ho vůbec nezasluhuje, a on zašeptal, že je velmi šťastný „Že může strávit život s ní.“²²⁰ Můžeme zde vidět paradox, že o co více se velmi dlouhou dobu bránila svatbě, o to rychleji byl následně překvapivý její zvrát, že se rozhodla tak rychle provdat.

7.2 *Bratranec princ Albert*

Princ Albert se narodil 24. srpna 1819 na otcově skromném gotickém záměčku Rosenau na okraji Durynského lesa pár kilometrů od Koburgu.²²¹ Byl to výjimečně pohledný hošík, slovy jeho matky „úžasně, výjimečně krásný“, třebaže podle ovdovělé vévodkyně Koburské byl „na chlapce poněkud křehký“.²²² Na jeho rané dětství vrhal stín odchod jeho matky, jež v době, kdy bylo chlapci teprve pět let a stonal s černým kašlem, opustila prostopášného a mnohem staršího manžela, za nějž se provdala v šestnácti, kvůli armádnímu nadporučíkovi, o dva roky mladšímu, než ona. Pojil ho silný vztah se starším bratrem Ernestem. Albert byl inteligentní a pilný žák, na svůj věk snad až příliš svědomitý.²²³ Zatímco princ byl ještě dítě, jeho matka o něm napsala: „Albert je úžasný, mimořádně krásný, s velkýma modrýma očima, jemnými ústy, jemným nosem a zakalenými tvářemi. Je živý a vždy přátelský.“²²⁴ Avšak toto tvrzení by mohlo být

²¹⁷ BENSON – ESHER, s. 47.

²¹⁸ SOURCE J. M., *Victoria and Her Reign*, 1901, s. 322.

²¹⁹ HOUGH, R., *Victoria and Albert*, London 1996, s. 29.

²²⁰ VISCOUNT ESHER, s. 86.

²²¹ RAPPAPORT, H., *A Magnificent Obsession: Victoria, Albert, and the Death That Changed the British Monarchy*, New York 2013, s.68.

²²² WILSON, A. N., *Princ Albert: The Man Who Saved the Monarchy*, London 2020., s. 364.

²²³ HIBBERT, s. 106.

²²⁴ WILSON, A. N., *Princ Albert*, s. 286.

poněkud zkreslené, jelikož téměř každá matka vidí své dítě jako to nejkrásnější. Shodují se ale i jiné výpovědi o princově kráse.

Malí princové nebyli zvyklí na to, aby si užívali péči a společnost svých milujících rodičů. Nešťastné odcizení mezi rodiči, po kterém následoval rozchod a rozvod, je postihl v sedmi a pěti letech. Svou matku už nikdy neviděli. Zemřela v St. Wendel ve Švýcarsku, ještě mladá a krásná, ale nepochybně dost unavená životem. Na jejích umírajících rtech byla tak svatá slova jako její modlitby: „Erneste!“ „Alberte!“ Chlapci však byli naštěstí bohatí na babičky, protože měli dvě z nejmírnějších a nejdražších vévodkyň vdov, aby na ně dohlížely a sloužily jim mnoho let. Podle těchto ctihodných dam byl Albert, který byl jistě choulostivým a nervózním dítětem, jedním z těch „malých andílků“, kteří jsou předurčení k tomu, aby měli dolíčky a zlatavé kudrlinky.²²⁵ Přesto absence matky, respektive její odjezd, musel zanechat určité následky na jeho psychice, možná i proto byl Albert později až přehnaně vážný.

Albert si do svého deníku 10. dubna 1825 zapsal: „Dal jsem si další zápas s bratrem; to nebylo správné.“ Ve věku jedenácti let překvapil svého otce, když řekl, že doufá, že z něho bude dobrý člověk.“ To vypovídá o jeho přemýšlivé osobnosti a zároveň i vyspělosti. Nejraději byl venku, jezdil na koni, střílel a šermoval. Jako vychovatelé obou princů sloužili významní literáti, vědci a filozofové. Kupříkladu Adolphe Quetele slavný belgický astronom a historik vědy, byl vybrán, aby poskytoval bratrům výuku v matematice a díky němuž si Albert oblíbil i statistiku.²²⁶ Vášnivě miloval hudbu. Když mu bylo 17, dal se do důkladného studia německé literatury a německé filozofie. Psal eseje, setrval v evangelické církvi. Studoval v cizině.²²⁷

Po desetiměsíčním studiu v Bruselu, kde pokroky svého chápání bedlivě sledoval strýc Leopold, poslali Alberta v dubnu 1837 i s bratrem na další studia na Bonnskou univerzitu. Zde prince považovali za vzorného studenta.²²⁸ Po odchodu z univerzity odcestoval princ Albert s baronem Stockmarem do Švýcarska a Itálie, všude si získal obdiv a úctu těch nejlepších lidí, i díky jeho vytříbenému vkusu, promyšlené a mimořádně vnímavé mysli. A tak uplynuly tři roky.²²⁹

²²⁵ Tamtéž, s. 296

²²⁶ SHOEN, H. H., *Prince Albert and the Application of Statistics to Problems of Government*, Chicago 1938, s. 276.

²²⁷ STRACHEY, s. 95.

²²⁸ VISCOUNT ESHER, s. 107.

²²⁹ WILSON, A. N., *Princ Albert*, s. 302.

Na počest sedmnáctých narozenin princezny Viktorie se zúčastnilo přes tři tisíce hostů. Albert tančil jenom dvakrát, poté zbledl jako popel a vypadal, že každou chvíli omdlí. Nevlastní matce si Albert postěžoval, že ho neustálý koloběh radovánek zmáhá.²³⁰ Princ si liboval v poněkud hloupém a nemotorném humoru. Byl údajně docela přesvědčivý imitátor. Prince velmi přitahovalo umění rané renesance, jež však tehdy nebylo moderní.²³¹ Čím více se Viktorie nad sňatkem zamýšlela, tím více ji připadal protivnější.²³² Napsala tedy dopis strýci Leopoldovi: „Ráda bych věděla, je-li Albert vědom přání svého otce a přání Tvého ve vztahu ke mně? Za druhé, jestli ví, že mu nejsem ničím zavázána. Může se stát, že budu mít Alberta ráda jen jako přítele, jako bratrance a bratra, a kdyby k něčemu takovému došlo, záleží mi na tom, aby bylo jasné, že jsem se neprovinila porušením jakéhokoli slibu, neboť jsem žádný nedala.“ Leopold hned neodepsal a přemýšlel, jak dál postupovat.²³³ Lord Melbourne se s názorem krále Leopolda moc neztotožňoval, říkal, že „bratranci nepřinášejí nic dobrého“.²³⁴ Leopold chtěl udělat vše proto, aby se Viktorie za Alberta provdala.

Nastal den příjezdu princů. Ernest a Albert, doprovázený nepozvaným čtyřnohým Eosem, se plavili z Antverp a přistáli ve čtvrtek 10. října v přístavu na Temži nedaleko Londýnského Toweru.²³⁵ Protože neklidná noční plavba vyvolala u obou bratrů těžký záchvat mořské nemoci, nevšimli si, že jejich kufry, které ukrývaly vše, čím byli na cestu vybaveni, nebyly odneseny do kočárů, a tam jim nezbylo nic jiného, než začít návštěvu bez přijatelného oblečení.²³⁶ Ve Windsoru se již den proměnil v krásný podzimní večer, když zvuk kopyt a kol přiměl sluhu, aby přispěchal oznámit, že princové přijíždějí. Královna se do té doby procházela se svými hosty na terase. Pak se Viktorie vrátila dovnitř a čekala na Alberta a Ernesta na vrcholu schodiště vedoucího z horního nádvoří.²³⁷ Viktorie využila schodiště k tomu, že ji dodávalo výšku, které se ji nedostávalo. I se svými necelými sto padesáti centimetry chtěla vypadat jako královna. Když k ní bratři z Koburgu vystoupali, zasáhl ji blesk lásky. „Pohled na Alberta, který je krásný, ve mně vyvolal jisté city. Objala jsem je oba a odvedla k matce.“²³⁸ „Věřím, že mi nebesa seslala anděla, jehož sláva prozáří

²³⁰ HIBBERT, s. 109.

²³¹ Tamtéž, s. 107.

²³² BENSON – ESHER, s. 111.

²³³ STRACHEY, s. 67.

²³⁴ DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015, s. 185.

²³⁵ HOUGH, R., *Victoria and Albert*, London 1996, s. 93.

²³⁶ VISCOUNT ESHER, s. 69.

²³⁷ ARONSON, T., *Heart of a Queen: Queen Victoria's Romantic Attachm*, London 1991, s. 44.

²³⁸ VISCOUNT ESHER, s. 69.

můj život,“ zapsala si královna do svého deníku.²³⁹ Je vidět, že princem Albertem byla absolutně okouzlena a zamilovala se do něho na první pohled.

Charles Greville, jež byl tajemník tajné rady poznamenal: „Princ se tak ztotožnil s královnou, že jsou jednou osobou. A protože jemu se plnění královských povinností líbí a jí nikoliv, je zřejmé, že ačkoli titul patří jí, úlohu panovníka vykonává ve skutečnosti on. On je králem co do všech cílů a záměrů.“²⁴⁰ Jeho královský diadém byl však trnovou korunou. Přišel do cizí země, zplodit potomstvo, navždy být cizincem. Přitom stopu, jakou ve Velké Británii zanechal byla bezesporu nezanedbatelná.²⁴¹ Princ se stýskalo po domovu a blízkých. Spřátelil se s Robertem Peelem. Své dopisy Peelovi nadepisoval princ slovy: „Můj nejdražší sire Roberte“. Peel přijal prince Alberta skoro jako adoptivního syna. Princ a předseda spolu také diskutovali o holandském malířství i o stavu umění v Británii.²⁴² S Viktorií tvořili krásný pár.²⁴³ Princ si na novou zemi nemohl zvyknout. Je pochopitelné, že se mu po „rodné kolébce“ stýskalo a cítil se osamělý, našťastí si moc rozuměl s Robertem Peelem, tudíž i v cizí zemi našel dobrého kamaráda.

7.3 Sňatek

Královniny strýcové se o sňatku vyjadřovali pohrdlivě, stejně tak i mnoho příslušníků zámožné střední třídy. Noviny o svatbě informovaly s vlažným souhlasem nebo naopak neskrývaným odporem.²⁴⁴ Někteří tvrdili, že se princ Albert přijel s britskou královnou oženit pro peníze. Po ulicích se šeptalo: „Přichází ten, jež má být Viktorie i Lehzenové favorit. Přichází převzít do dobrých i zlých časů tučnou naši královnu i tučnější kasu.“²⁴⁵ Veřejnosti se tento sňatek moc nepozdával. Večer před svatbou si královna s princem Albertem společně probrali svatební obřad a vyzkoušeli prsten. Princ, jenž musel absolvovat další nepříjemnou cestu přes Lamanšský průliv, vypadal unaveně a nervózně. Stále ještě trpěl dozvuky silné nevolnosti, díky které podle něj vypadal ve tváři spíše jako vosková svíce než lidská bytost.²⁴⁶

Královna měla dobrou náladu a byla neskonale šťastná.²⁴⁷ Do svého deníku si poznamenala, že uléhá do postele s rozrušeným vědomím, že je to naposledy, co spí sama.

²³⁹ HIBBERT, s. 127.

²⁴⁰ BENSON – ESHER, s. 198.

²⁴¹ BENSON – ESHER, s. 7.

²⁴² WEINTRAUB, S., s.106.

²⁴³ WILSON, A. N., *Princ Albert*, s. 1–448.

²⁴⁴ GILL, G., *We Two: Victoria and Albert: Rulers, Partners, Rivals*, New York 2009, s. 231.

²⁴⁵ HIBBERT, s. 119.

²⁴⁶ ARONSON, T., *Heart of a Queen: Queen Victoria's Romantic Attachm*, London 1991, s. 82.

²⁴⁷ GILL, G., s. 247.

Spala poklidně, netrápila se rozčilením, jehož si všimla v jednání svého drahého ženicha. Starosti ji dělalo pouze pomyšlení na to, že by mohla mít hodně dětí.²⁴⁸ Ve svatební den, pondělí 10. února 1840 se královna probudila do bouřlivého rána, do oken ložnice narážely proudy deště, mraky se však brzy roztrhaly, a jak se stávalo často během důležitých dnů Viktoriina života, odpoledne vyšlo sluníčko. Po snídani Viktorie navštívila ženicha a tím pohrdla tradiční pověrou, že to přináší neštěstí. Ještě předtím však poslala Albertovi vzkaz: „Jak se dnes máte a dobře jste se vyspal? Odpočívala jsem a dnes se cítím velmi dobře. Jaké počasí! Věřím však, že déšť ustane. Pošlete jedno slovo, až budete připraven, můj nejdražší ženichu. Tvá vždy věrná, VIKTORIE R.“²⁴⁹ Viktorie se nemohla dočkat chvíle, až se stane manželkou Alberta.

Poté Viktorie v bílých atlasových šatech ozdobených safírovou broží osázenou diamanty, dárkem od prince a s věnečkem z pomerančových květů na hlavě, odjela v doprovodu matky a vévodkyně ze Sutherlandu do Královské kaple Svatojakubského paláce, kde se měl konat svatební obřad.²⁵⁰ Kdyby ji býval Melbourne neodradil, přála by si soukromý obřad. K oltáři dovedl královnu vévoda ze Sussexu. Královnin postup chrámovou lodí značně brzdily družičky. Nevěstina vlečka totiž nebyla tolik dlouhá, aby ji mohly všechny držet a kráčet přitom normálně, proto museli cupitat jako na náledí, aby nešlapaly jedna druhé na paty. Královna se cítila šťastná, i když byla nervózní a bledá. Odpovídala však sebevědomým hlasem a zůstala dokonale klidná.²⁵¹ Pozornosti neunikla ani skutečnost, že asi z tří set lidí v kapli bylo jen velmi málo toryů. Královna se ohledně pozvánek zachovala svéhlavě, neústupně a zarputile jako obvykle.²⁵²

Po obřadu se královna s manželem vrátili na svatební hostinu do Buckinghamského paláce, kde je již očekával obrovský svatební dort, jenž měřil po obvodu téměř tři metry a dovnitř ho museli přinést čtyři muži.²⁵³ Viktorii poblahopřál lord Melbourne. „Nic se nemohlo vydařit lépe,“ ujistil ji. Stiskla mu ruku a on laskavě a s dobromyslným výrazem řekl: „Bůh vám žehnej, madam“. Také Melbourne sehrál svou roli dobře, státní meč nesl s větší uvolněností a sebedůvěrou než při korunovaci a měl na sobě velkolepý frak, o němž ke královnině okouzlenému pobavení prohlásil, že bude během svatebního obřadu

²⁴⁸ HIBBERT, s. 126.

²⁴⁹ BENSON – ESHER, s.102.

²⁵⁰ PATERSON, M., *Brief History of Life in Victorian Britain*. London 2008, s. 59.

²⁵¹ HOUGH, R., *Victoria and Albert*, London, 1996, s. 67.

²⁵² HIBBERT, s. 128.

²⁵³ GILL, G., s. 114.

„nejsledovanější věci“.²⁵⁴ Celý svatební den se podařil na výbornou, královna Viktorie byla neskonale šťastná, o čemž vypovídají i řádky, jež následují.

Druhého dne napsala královna Viktorie králi Belgie: „MŮJ NEJDRAŽŠÍ STRÝČKU, píši ti z mého nejšťastnějšího života, jaký kdy existoval. Opravdu si nemyslím, že je možné, aby kdokoli na světě byl šťastnější nebo tak šťastný jako já. Je to anděl a jeho laskavost a náklonnost ke mně je opravdu dojemná. Podívat se do těch drahých očí a té drahé slunečné tváře stačí k tomu, abych ho zbožňovala. To, co můžu udělat, aby byl šťastný, bude moje největší potěšení.“²⁵⁵

7.4 První potomek

Pouhých pár týdnů po svatbě královna zjistila, že čeká dítě. Tato skutečnost hluboce změnila princovo postavení manžela. Sama královna byla rozladěná. Došlo na jedinou věc, které se děsila.²⁵⁶ Princ Albert považoval manželčino těhotenství jako požehnání. Také se musela zvážít varianta, pokud by královna zemřela a zanechala po sobě novorozeného následovníka trůnu. Bylo tedy nezbytné zajistit regenta. Po několika návrzích nakonec vydal parlament zákon o regentství, jenž plně uspokojil prince Alberta i vévodu z Wellingtonu, který si znovu vydobyl přízeň královny svým prohlášením, že regentem nesmí být nikdo jiný než princ.²⁵⁷

Doba těhotenství neproběhla bez problémů.²⁵⁸ Dne 10. června 1840 došlo k prvnímu šílenému pokusu o atentát na královnu Viktorii, jež se stal, když spolu s princem Albertem v malém otevřeném kočáře jeli na Constitution Hill poblíž Buckinghamského paláce. Prince Albert v dopise své babičce o tom podává nejjasnější zprávu: „Sotva jsme popojeli sto metrů od paláce, všiml jsem si, že na cestě při mojí straně, stojí malý, zlověstně vypadající muž, který držel něco směrem k nám, a než jsem mohl rozlišit, co to bylo, zazněl výstřel, který nás oba téměř omráčil, bylo to tak hlasité. Koně se rozběhli. Chytil jsem Viktorii za ruce a zeptal se, jestli je v pořádku.“²⁵⁹ Muž téměř okamžitě vystřelil druhou ránu, před níž královnu zachránila pravděpodobně duchapřítomnost prince, který ji stáhl k sobě. Tvrdí, že střela musela projít těsně vedle její hlavy. Zúčastnění byli v šoku, a hlavně těhotná královna.

²⁵⁴ HIBBERT, s. 129.

²⁵⁵ BENSON – ESHER, s. 106.

²⁵⁶ HIBBERT, s. 137.

²⁵⁷ STRACHEY, s. 138.

²⁵⁸ GILL, s. 132.

²⁵⁹ Hibbert, s. 422–423

Pachatel byl okamžitě zatčen a brzy poté, co spáchal čin, byl předveden před soud a obviněn z velezrady. Zjistilo se, že nedošlo k žádnému spiknutí a „atentátník“ Oxford byl osvobozen z důvodu šílenství, ale bylo mu nařízeno, aby byl uvězněn v psychiatrické léčebně.²⁶⁰ Poté byl parlamentem přijat akt, který byl stínem předcházející události, a získal královský souhlas. Stanovilo se, že princ Albert by měl být vladařem pro případ, že by královna zemřela dříve, než její budoucí potomek dosáhne věku osmnácti let.²⁶¹

Královnino miminko, holčička, již později pokřtili Viktorie Adelaida Marie Louisa, se narodilo v Buckinghamském paláci 21. listopadu 1840, čtrnáct dní před plánovaným termínem porodu.²⁶² Porod trval dvanáct hodin, při kterém rodička hodně trpěla. Královna připustila „smutné zklamání“, že se nenarodil chlapec. Zklamáný byl i její manžel, sotva však doktor Locock zvolal: „Ach, madam, je to princezna,“ rodička srdečně odpověděla: „Nevadí, příště bude princ.“ Viktorie přesto vroucně doufala, že již nepřijde příliš mnoho dětí.²⁶³ Její přání se ji však nesplnilo a porodila dalších osm potomků. Královna Viktorie byla znázorňována jako symbol, jako osobnost, aktér na politické scéně a jako „dokonalá manželka ze střední třídy“.²⁶⁴ Vliv královny Viktorie byl promítnut i v pohádkách. Někteří autoři dokonce zobrazili Viktorii jako Titanii či květinu.²⁶⁵ Královna Viktorie i v počátečních letech své vlády byla pro některé zkrátka ikonou.

²⁶⁰ PATERSON, M., *Brief History of Life in Victorian Britain*. London 2008, s. 201.

²⁶¹ VISCOUNT ESHER, s. 169.

²⁶² HOUGH, R., *Victoria and Albert*, London 1996, s. 95.

²⁶³ VISCOUNT ESHER, s. 182.

²⁶⁴ ARNSTEIN W. L., *The Warrior Queen: Reflections on Victoria and Her World*, Michigan 1998, s. 1–28.

²⁶⁵ BROWN, E. C., *The Influence of Queen Victoria on England's Literary Fairy Tale*, Michigan 1999, s. 31.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala jak v českém prostředí, tak bezesporu nejvíce v Británii velmi oblíbenému tématu. V této práci chtěla autorka analyzovat na základě sekundárních a primárních zdrojů odpovědi na otázky, jež si položila v úvodu. Vzhledem k zaměření tématu práce se snažila zacílit především na období v životě Jejího Veličenstva královny Viktorie do roku 1841, primárně však v rozmezí let 1837–1841. I když nebylo prvořadým cílem práce analyzovat léta jejího života do roku 1837, snažila se zmapovat i toto období v jejím životě, protože je bezesporu nutné k pochopení určitých kontextů, jejich skutků a podobně, které vedly k přerodu z osamělého dítěte, téměř neznámého, k nejvýznamnější panovnici světa. K tomu přerodu bylo nutné pochopit právě její fungování od dětství i její rodinné vazby, protože geny hrají též svou roli.

Královna Viktorie byla druhá vládnoucí britská královna po Anně Stuartovně a zároveň poslední panovnicí z hannoverské dynastie na britském trůnu. Byla jednou z největších panovnic světa a zároveň i jednou z nejdéle panujících, přičemž ji překonal jen málokdo. Britské impérium za vlády královny Viktorie patřilo mezi nejmočnější říše světa. Královna Viktorie byla bezpochyby velkou britskou státnicí. Celý život se snažila sloužit své vlasti, jak nejlépe mohla. Nenechala se ovlivnit žádnou skupinou osob. Jediný, kdo na ni měl určitý vliv, byli lidé, kterým bezpodmínečně věřila. V mém analyzovaném období to byl strýc Leopold, lord Melbourne, baronka Lehzenová z Hanovru a později i její choť princ Albert. Ke svým rozhodnutím přistupovala zprvu své vlády někdy zbrkle, později s větším rozmyslem. Viktoriin přínos pro Británii je zásadní. Výrazně přispěla k modernizaci britské společnosti a zároveň poukázala, že i jako žena dokáže perfektně vládnout.

Od útlého věku až po den svého úmrtí byla Viktorie mimořádně aktivní, dokázala velmi dobře kalkulovat se všemi problémy, avšak neobešla se bez názoru osob, kterým velmi důvěřovala. V tomto období považuji za nejdůležitější jejího strýce, belgického krále Leopolda, hraběnku Lehzenovou, lorda Melbourne a později se dala častokrát přesvědčit i svým chotěm princem Albertem. Její cílevědomost, snaha, politická obratnost a sebevědomí jí stavily do charakterového postavení největších vládců světa. Z pozorování vyplývá, že z mnoha zahraničních triumfů si Viktorie získala patřičné renomé nejenom po celé Evropě, ale de facto i po celém světě. Její vliv na celoevropské dění byl skutečně nezanedbatelný. Viktorie by mohla být vzorem pro mnohé známé osobnosti a politiky, ať již po stránce oddanosti lidu, tak po té morální.

V roce 1837 nastoupila na trůn jako osmnáctiletá dívka. Můžeme pozorovat přerod z nevinné princezny, ve vnímavou mladou královnu, až po jednu z největších královen světa. Britské impérium rostlo i v problémových dobách, ve svobodě, moci a velikosti.²⁶⁶ Studium jejího charakteru musí proto být vždy předmětem zvláštního zájmu. Je obtížné porozumět dopodrobna tomu, co budoucí královna, když byla v adolescentním věku musela přesně prožívat, když žila život v separaci a věděla, že se stav krále zhoršuje a brzy zemře a tím pádem se stane královnou ona. Vzdělávána byla, její matka si na teoretickou průpravu ve vzdělání potrpěla, ale praxe je praxe a ani ona nemohla dopodrobna tušit, jaké břemeno na její bedra bude uloženo. Již když se tento úděl dozvěděla, tak sice statečně řekla, že bude „dobrá královna“, ale zároveň se rozplakala. Nemůžeme tedy přesně říci, co ji v hlavě probíhalo, a ani si to nikdo nedokážeme přestavit.

Již od počátku bylo mým cílem i přáním dohromady, analyzovat postavu královny od dětství, kde se formuje osobnost, avšak převážně v prvotních letech její vlády. Na jedné straně byla poctivý člověk, dívka, později dospělá žena, manželka a matka, jež velmi ctíla a milovala svou rodinu. Na straně druhé osoba, jež byla v zájmu veřejného mínění, jakožto jeden z největších monarchů tehdejšího světa. Skloubit tyto dvě role jistě nebylo snadné. Chtě nechtě, musela jednu roli povznést do popředí a tu druhou do pozadí. V jejím případě bych si troufla říci, že mateřskou roli mírně upozadila. V práci je tedy stručně shrnuta historie Viktoriiny nejbližší rodiny, následně její narození, dětství, úmrtí otce a dospívání, kde můžeme spatřit v analýze dětství její vzorce chování, které se promítaly do dalších let.

Měli bychom si uvědomit, že Británie platila za evropskou elitu, a to i v době, kdy měla Viktorie usednout na trůn. V této práci jsou určitým způsobem analyzované i vztahy. Je obtížné určit, jaký přesně měla královna vztah se svojí matkou, je však jisté, že to mezi nimi nebylo idylické a měly značný počet rozporů. O to více si však rozuměla se svojí vychovatelkou. Kvůli úmrtí jejího otce je patrný určitý nenaplněný citový vztah, který si prvně kompenzovala se strýcem Leopoldem a posléze s lordem Melbourne. Velmi obtížně se dá však určit, zda k Melbournovi nechovala city pouze jako „dcera k otcí“ či do něho byla zamilovaná. K tomuto vztahu se váže četné množství rozporuplných názorů. Autorka se přiklání k tezi, že se jednalo pouze o velmi silné přátelské porozumění.

Královnu vidíme jako osobu s velmi energickým a aktivním temperamentem a hlubokým smyslem pro zodpovědnost. Můžeme sledovat, jak se prohlubuje její vzdělanost s trpělivostí, zkušenostmi, bystrostí a moudrostí. Byť měla jako každý člověk

²⁶⁶ BENSON – ESHER, s.126.

nesporné charakterové vady, dokázala Viktorie ze symbiózy svých neduhů i kladných vlastností vytěžit takřka maximum. Od útlého věku prokazovala rysy inteligence a pohotových reakcí. Její cílevědomost, snaha, politická obratnost a sebevědomí hrály jistě též svoji roli.

Jeden z mnoha problémů byly zpočátku pochybnosti o její legitimitě, protože se vynořily názory, že biologickým otcem Viktorie je John Conroy místo Eduarda, tyto spekulace se držely Viktorie celou vládu. Z práce je vidět, že po jejím narození ji nikdo nevěnoval takřka žádnou pozornost, nebýt mnoha úmrtí v následnické linii, zůstalo by to tak nadále a vedla by poněkud obyčejný život, respektive diametrálně odlišný, než následně vedla. Práce analyzovala záležitosti, které musela řešit s lordem Melbournem, jeho rezignaci, kterou nesla obzvláště špatně a nástup místo něho na ministerský post sira Roberta Peela a její rozporuplný vztah k němu. Práce analyzuje počáteční léta její vlády a jedny z nejdůležitějších událostí, které se odehrály v počátcích její vlády. Bylo pozoruhodné sledovat, jak mnohá opatření v nemalém měřítku ovlivnily životy příštích generací.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Vydané prameny:

BENSON, Arthur, – BRETT, Reginald, Viscount Esher (eds.), *The Letters of Queen Victoria: 1837–1843*, Vol. 1, London 1908.

BENSON, Arthur, – BRETT, Reginald, Viscount Esher (eds.), *The Letters of Queen Victoria: 1844–1853*, Vol. 2, London 1908.

BENSON, Arthur, – BRETT, Reginald, Viscount Esher (eds.), *The Letters of Queen Victoria: 1854–1861*, Vol. 3, London 1908.

CONSERline: newsletter of the CONSER Program. Washington (D.C.): Library of Congress, Serial Record Division, 1994. [cit. 2022-02-11]

HASTINGS L. F. E. R., *The Victim of Scandal: Memoir of the late Lady Flora Hastings, with the Statement of the Marquis of Hastings, Entire Correspondence, and a Portrait*, Glasgow 1839.

OLNEY, C., *Caroline Norton to Lord Melbourne*, in: *The Victorian Studies*, Vol. 8, No.3, Indiana 1965, s. 255–262.

VISCOUNT ESHER, (eds.), *The Diaries of Queen Victoria*, London 1912.

Literatura:

ARNSTEIN W. L., *The Warrior Queen: Reflections on Victoria and Her World*, in: *The Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, Vol. 30, No. 1, Michigan 1998, s. 1–28.

ARONSON, T., *Heart of a Queen: Queen Victoria's Romantic Attachm*, London 1991.

BARTAS, J., *Sir Robert Peel a zrušení obilných zákonů*, Praha 2006.

BROWN, E. C., *The Influence of Queen Victoria on England's Literary Fairy Tale*, in: Wayne State University Press, Vol. 13, No. 1, Michigan 1999, s. 31–51.

CECIL, D., *Lord Melbourne and the Young Victoria*, in: *The American Scholar*, Vol. 23, No. 4, Washington 1954, s. 395–404.

CECIL, D., *Melbourne*, Indiana 1954.

CLARK, G. Kitson, *The Repeal of the Corn Laws and the Politics of the Forties*, in: *The Economic History Review*, Vol. 4, No. 1, 1951, s. 1–13.

- DENNISON, M., *Queen Victoria*, London 2015.
- DOLBY, K., *My Dearest, Dearest Albert: Queen Victoria's Life Through Her Letters and Journals*, London 2019.
- GILL, G., *We Two: Victoria and Albert: Rulers, Partners, Rivals*, New York 2009.
- GOODWIN, D. – SHERIDAN, S., *Victoria a Albert: A Royal Love Affair*, New York 2017.
- GREENWOOD, G., *Queen Victoria: Her Girlhood and Womanhood*, London 2004.
- HIBBERT, Christopher, *Londýn*, Praha 1998.
- HIBBERT, Christopher, *Královna Viktorie*, Ostrava 2004.
- HIMMELFARB G., *The Idea of Poverty: England in the Early Industrial Age*, London 1983.
- HOUGH, R., *Victoria and Albert*, London 1996.
- JEFFERIES, Hugh, *Queen Victoria*, London 2020.
- JEUNE, M. *Victoria and Her Reign*, in: *The North American Review*, Vol. 172, No. 531, 1901, s. 322–336.
- KNIGHT, Alfred, E. *Victoria, Her Life and Reign*, London 2015.
- LEDGER-LOMAS, M., *Queen Victoria*, Oxford 2021.
- McKie J., *The Story of Lady Flora Hastings*, Kilmarnock 1884.
- MORGAN, K. O., *Dějiny Británie*, Praha 2008.
- MUNICH A. A., *Queen Victoria, Empire, and Excess*, in: *The Woman and Nation*, Vol. 6, No. 2, 1987, s. 265–281.
- NELSON, M., *Queen Victoria and the Discovery of the Riviera*, London 2007.
- NEWBOULD I., *Sir Robert Peel and the Conservative Party, 1832-1841: A Study in Failure?*, in: *The English Historical Review*, Vol. 98, No. 388, Oxford 1983, s. 529–557.
- Ottovo nakladatelství, *Ottova encyklopedie A-Ž*, Praha 2004.
- PATERSON, M., *Brief History of Life in Victorian Britain*. London 2008.
- PLAIDY, J., *The Queen and Lord M*, London 2008.
- RAPPAPORT, H., *A Magnificent Obsession: Victoria, Albert, and the Death That Changed the British Monarchy*, New York 2013.
- SHOEN, H. H., *Prince Albert and the Application of Statistics to Problems of Government*, in: *The University of Chicago Press on behalf of The History of Science Society*, Vol. 5, Chicago 1938, s. 276–318.
- Sir Robert Peel*, in: *The Illustrated Magazine of Art*, 1854, Vol. 4, No. 19, 1854, s. 33–35.
- SITWELL, E., *Viktorie královna anglická její život a doba*, Praha 1936.
- SOURCE, M. J., *Victoria and Her Reign*, London 1901.

- STRACHEY, Lytton. *Královna Viktorie*. Praha 1993.
- SYMONS, S., *Young Victoria: The Colourful Personal Life of Queen Victoria*, London 2016.
- TAYLOR, A. J. P., *Politicians, Socialism, and Historians*, New York 1982.
- TAYLOR, Miles. *Queen Victoria and India 1837–61*, New Haven 2004.
- TAYLOR, Miles., *Crown and company*, New Haven 2018.
- URBACH, Karina. *Königin Victoria*, Munich 2014.
- WEBSTER, C. K., *THE ACCESSION OF QUEEN VICTORIA*, London 1937.
- WEINTRAUB, S., *Princ Albert – Manžel královny Viktorie: Nekorunovaný král Britského impéria*, Praha 1999.
- WILLIAM, H., *Lamb, the Hon*, Cambridge 1965.
- WILLIERS, A. G., *Peel, Robert (1788–1850)*, London 1895.
- WILSON, A. N., *Princ Albert: The Man Who Saved the Monarchy*, London 2020.
- WILSON, A. N., *Victoria: A Life*, London 2015.
- WORSLEY, L., *Queen Victoria: Daughter, Wife, Mother*, London 2009.
- ZIEGLER, P., *Melbourne: A Biography of William Lamb, 2nd Viscount Melbourne*, London 1976.

Internetové zdroje:

- <https://www.thetimes.co.uk/article/christopher-hibbert-popular-historian-5329lvrsr32>
 - [cit. 2022-02-12]
- HISTORIC ROYAL spisy - *Webové stránky Britské monarchie* (<http://www.royal.gov.uk>)
 - [cit. 2022-02-11]

SEZNAM PŘÍLOH

č.1 – Královna Viktorie přijímá zprávy o svém nástupu na trůn (QUEEN VICTORIA RECEIVING THE NEWS OF HER ACCESSION TO THE THRONE, JUNE 20, 1837), autor obrazu Henry Tanworth Welss, zdroj: The Letters of Queen Victoria: A Selection from Her Majesty's Correspondence, in: <https://www.gutenberg.org/ebooks/20023>, [cit. 2021-12-09]

č.2 – Princezna Viktorie v roce 1827, zdroj: The Letters of Queen Victoria: A Selection from Her Majesty's Correspondence, in: <https://www.gutenberg.org/ebooks/20023>, [cit. 2021-12-09]

č.3 – Vévodkyně z Kentu a princezna Viktorie, zdroj: The Letters of Queen Victoria: A Selection from Her Majesty's Correspondence, in: <https://www.gutenberg.org/ebooks/20023>, [cit. 2021-12-09]

č.4 – Král William IV., zdroj: The Letters of Queen Victoria: A Selection from Her Majesty's Correspondence, in: <https://www.gutenberg.org/ebooks/20023>, [cit. 2021-12-09]

č.5 - Princ Albert v roce 1840, zdroj: The Letters of Queen Victoria: A Selection from Her Majesty's Correspondence, in: <https://www.gutenberg.org/ebooks/20023>, [cit. 2021-12-09]

č.6 – Královna Viktorie v roce 1841, zdroj: The Letters of Queen Victoria: A Selection from Her Majesty's Correspondence, in: <https://www.gutenberg.org/ebooks/20023>, [cit. 2021-12-09]

č.7 – Princezna Viktorie – 4 roky, autor obrazu: Stephen Poyntz Denning, zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Denning,_Stephen_Poyntz_-_Princess_Victoria_aged_Four_-_Google_Art_Project.jpg, [cit. 2021-12-09]

č.8 – Královna Viktorie, zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Dronning_victoria.jpg, [cit. 2021-12-09]

č.9 – Sňatek královny Viktorie, 10. února 1840, zdroj:
https://en.wikipedia.org/wiki/File:Victoria_Marriage01.jpg#/media/File:Victoria_Marriage01.jpg, [cit. 2021-12-09]

č.10 – Atentát Edwarda z Oxfordu na královnu Viktorii. Pokus o zastřelení. Autor litografie J. R. Jobbins, zdroj:
https://en.wikipedia.org/wiki/File:Edward_Oxford_shoots_at_H._M._the_Queen,_1840.jpg#/media/File:Edward_Oxford_shoots_at_H._M._the_Queen,_1840.jpg, [cit. 2021-12-09]

č.11 - Winterhalter – Královna Viktorie rok 1843, zdroj:
https://en.wikipedia.org/wiki/File:Winterhalter__Queen_Victoria_1843.jpg#/media/File:Winterhalter_-_Queen_Victoria_1843.jpg, [cit. 2021-12-09]

PŘÍLOHY

1. Královna Viktorie přijímá zprávy o svém nástupu na trůn od lorda Conynghama (vlevo) a arcibiskupa z Canterbury – 20. červen 1837

QUEEN VICTORIA RECEIVING THE NEWS OF HER ACCESSION TO THE THRONE, JUNE 20, 1837
From the picture by H. T. Wells, R.A., at Buckingham Palace

Frontispiece, Vol. I.

2. Princezna Viktorie - 1827

H.R.H. THE PRINCESS VICTORIA, 1827

By Plant, after Stewart. From the miniature at Buckingham Palace

To face p. 16, Vol. I.

3. Vévodkyně z Kentu a princezna Viktorie

T.R.H. THE DUCHESS OF KENT AND THE PRINCESS VICTORIA

From the miniature by H. Bone, after Sir W. Beechey, at Windsor Castle

To face p. 8, Vol. I.

4. Král Vilém IV.

H.M. KING WILLIAM IV.
From a miniature at Windsor Castle

To face p. 72, Vol. I.

5. Princ Albert - 1840

H.R.H. THE PRINCE CONSORT, 1840

From the portrait by John Partridge at Buckingham Palace

To face p. 176, Vol. I.

6. Královna Viktorie -1841

H.M. QUEEN VICTORIA, 1841

From the drawing by E. F. T., after H. E. Dawe, at Buckingham Palace

To face p. 272, Vol. I.

7. Princezna Viktorie 4 roky

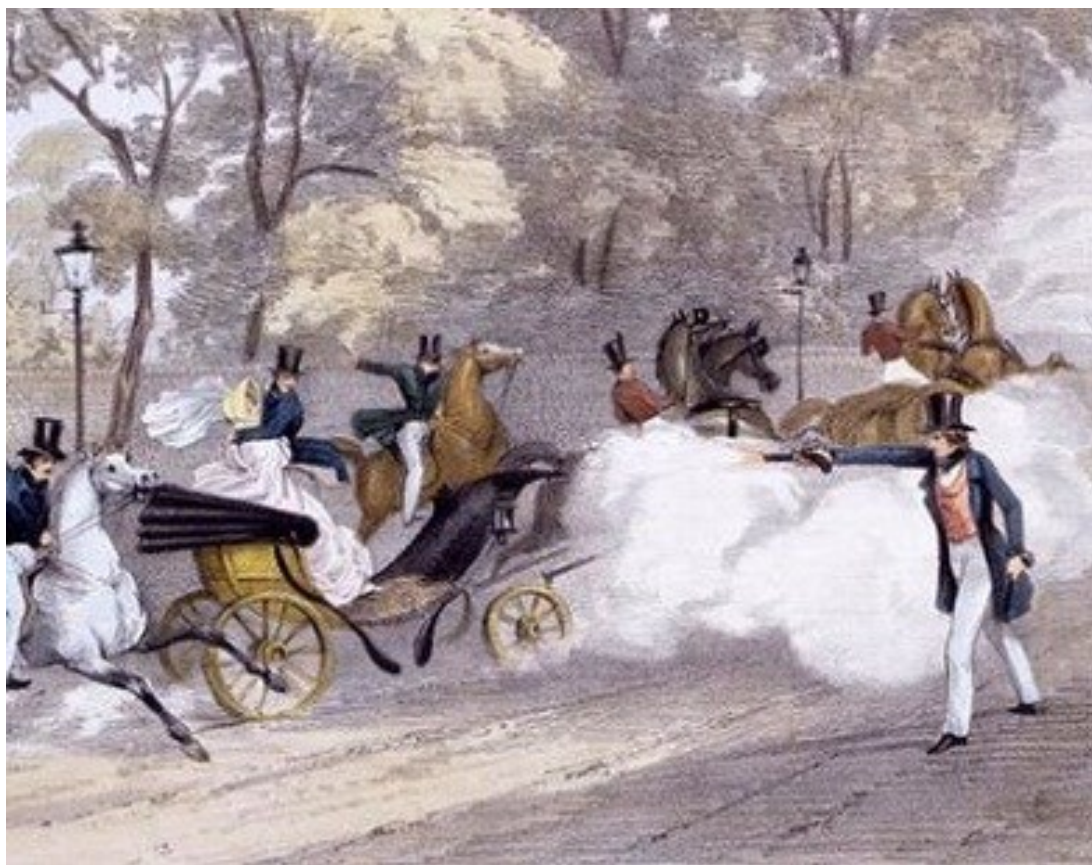
8. Královna Viktorie

9. Sňatek královny Viktorie, 10. února 1840

10. Atentát Edwarda z Oxfordu na královnu Viktorii. Pokus o zastřelení

11. Winterhalter – Královna Viktorie rok 1843

